

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Komparace fiskálních politik České a Slovenské republiky v období 1993 - 2014
Comparison of fiscal policies of the Czech and Slovak Republic from 1993 to
2014

Student: Marek Žingor

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Janků

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání bakalářské práce

Student:

Marek Žingor

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6202R027 Národní hospodářství

Téma:

Komparace fiskálních politik České a Slovenské republiky v období
1993–2014
Comparison of Fiscal Policies of the Czech and Slovak Republic from
1993 to 2014

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Teoretické aspekty fiskální politiky
  3. Fiskální politika ČR
  4. Fiskální politika SR
  5. Zhodnocení fiskálních politik ČR a SR
  6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.
- URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství*. 3. doplněné a rozšířené vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-579-3.
- VINCÚR, Pavol a kol. *Hospodářská politika*. Bratislava: SPRINT, 2001. ISBN 80-8848-67-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

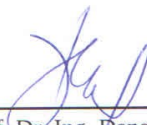
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jan Janků**

Datum zadání: 25.01.2016

Datum odevzdání: 06.05.2016

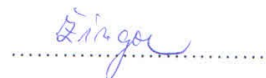
Ing. Lenka Filipová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.“

V Ostravě dne 6. května 2016

Marek Žingor

Zde bych chtěl rád poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce panu Ing. Janu Janků za odborné vedení, výbornou spolupráci, cenné připomínky a veškeré informace potřebné pro mou bakalářskou práci.

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Teoretické aspekty fiskální politiky.....	6
2.1 Hospodářská politika.....	6
2.1.1 Nositelé hospodářské politiky.....	6
2.1.2 Cíle hospodářské politiky.....	7
2.1.3 Nástroje hospodářské politiky.....	7
2.2 Fiskální politika.....	8
2.2.1 Funkce fiskální politiky.....	8
2.2.2 Nástroje fiskální politiky.....	9
2.2.3 Typy fiskální politiky.....	10
2.2.4 Státní rozpočet.....	11
2.2.5 Financování deficitu státního rozpočtu.....	13
2.2.6 Státní a veřejný dluh.....	13
2.2.7 Důsledky rozpočtového deficitu a vládního dluhu.....	14
3. Fiskální politika ČR.....	15
3.1 Pravicové vlády Václava Klause.....	18
3.2 Úřednická vláda Josefa Tošovského.....	19
3.3 Levicová vláda Miloše Zemana.....	19
3.4 Levicové vlády v letech 2002 – 2006.....	20
3.5 Pravicové vlády Miroslava Topolánka.....	21
3.6 Úřednická vláda Jana Fischera.....	22
3.7 Pravicová vláda Petra Nečase.....	22
3.8 Úřednická vláda Jiřího Rusnoka.....	23
3.9 Levicová vláda Bohuslava Sobotky.....	23
4. Fiskální politika SR.....	25

4.1 Levicové vlády Vladimíra Mečiara	28
4.2 Pravicové vlády Mikoláše Dzurindy	29
4.3 První levicová vláda Roberta Fica	30
4.4 Pravicová vláda Ivety Radičové	31
4.5 Druhá levicová vláda Roberta Fica	31
5. Zhodnocení fiskálních politik ČR a SR.....	33
5.1 Zhodnocení fiskální politiky ČR	33
5.2 Zhodnocení fiskální politiky SR	37
5.3 Srovnání cykličnosti fiskálních politik ČR a SR.....	39
5.4 Shrnutí analýzy.....	41
6. Závěr.....	43
Seznam použité literatury	44
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	51

1. Úvod

Fiskální politika, jakožto součást makroekonomické hospodářské politiky státu, je projevem hospodářsko-politického rozhodování. Fiskální politika je prováděna vládou a každá vláda má odlišná politická přesvědčení a preference uplatňované při správě země. Hlavní náplní fiskální politiky je stabilizace makroekonomického vývoje prostřednictvím změn ve výdajích a příjmech státního rozpočtu a dosažení nízké míry nezaměstnanosti.

Po dlouhou dobu Česká a Slovenská republika společně tvořily jeden stát. Na počátku 90. let bylo dění ve světě ovlivněno pádem sovětského bloku a komunistického režimu a k 1. lednu 1993 po rozdělení republik vznikají dvě samostatné země, které jsou nuceny sestavit vlastní vládu a spravovat své území samostatně. Cílem této práce je zhodnotit a srovnat uplatňované fiskální politiky České a Slovenské republiky.

Samotná bakalářská práce je rozdělena do šesti kapitol. Po první kapitole – úvodu – následuje teoretická část, která vysvětluje pojmy a souvislosti, ve kterých fiskální politika vystupuje z pohledu odborné literatury. Ve třetí a čtvrté kapitole jsou popsány uplatňované fiskální politiky ČR a SR v letech 1993 – 2014, které jsou členěny v jednotlivých podkapitolách dle tehdejších českých a slovenských vlád. Na počátku kapitol jsou rovněž graficky znázorněna jednotlivá makroekonomická a fiskální data, která odrážejí vývoj těchto ukazatelů v obou zemích v daném období.

Pátá kapitola je praktickou částí bakalářské práce. Zde dochází ke zhodnocení a srovnání fiskálních politik ČR a SR. Fiskální politika svým stabilizačním charakterem má být nastavena anticyklicky. Pro hodnocení fiskálních politik je využito přístupu Deroose, Larch, Schaechter (2008), kdy prostřednictvím změn cyklicky očištěného primárního salda a mezery ekonomického výstupu dochází k posouzení, zda se fiskální politiky chovaly procyklicky a nebo anticyklicky. Tento postup napomáhá určit, zda-li vláda usilovala o stabilizaci makroekonomického výstupu (což představuje jeden z jejích hlavních cílů) a nebo bylo chování fiskální politiky determinováno jinými důvody. Poslední kapitolou je závěr, který shrne celou bakalářskou práci a jednotlivé výsledky kapitol.

2. Teoretické aspekty fiskální politiky

Než bude podrobněji vysvětlena teoretická část fiskální politiky a pojmy s ní spjaté, je účelné obeznámení se souvislostmi, ve kterých fiskální politika vystupuje. Fiskální politika je důležitou součástí makroekonomické hospodářské politiky.

2.1 Hospodářská politika

„Hospodářská politika představuje uspořádanou soustavu vědeckých, teoretických a praktických poznatků o formách a způsobech zvyšování výkonnosti ekonomiky. Aby mohla tuto úlohu splnit, vytváří hospodářsko-politický systém, který se zaměřuje na dosažení potenciálního výkonu ekonomiky, na odstraňování příčin poruch v ekonomice a negativních důsledků trhu“. (Vincúr a kol. 2001, s. 39)

Jak uvádí Kotlán a kol. (2001), pojetí hospodářské politiky lze chápat ve dvou pohledech jako teoretickou disciplínu a praktickou činnost. Vláda a další aktéři hospodářské politiky provozující praktickou činnost hospodářské politiky, využívají různé nástroje působící na ekonomický a sociální rozvoj za účelem dosažení stanovených cílů. Na druhou stranu teoretický pohled prošetřuje úkazy, kterým musí praktická hospodářská politika čelit a poskytuje informace na vyřešení případných nežádoucích situací. Teoretické poznatky se ale mohou mezi sebou lišit v závislosti na zvoleném teoretickém konceptu.

2.1.1 Nositelé hospodářské politiky

Jak zdůrazňuje Vincúr a kol. (2001), vytvoření nástrojů a opatření hospodářsko-politického a právního systému je velice důležitým krokem, na kterém se podílí všechny ekonomické a politické subjekty. Tyto subjekty v zásadě můžeme rozdělit na tři skupiny. První skupinu představuje nejdůležitější nositel a tvůrce hospodářské politiky stát a zákonodárné instituce (centrální banka, vláda, parlament), které mají kompetence přijímat, vykonávat a prosazovat hospodářská rozhodnutí. Jak dále poukazuje Žák (2006), druhou oblast představují zájmové skupiny typu velkých podniků, politických stran, tisku či odborů, které dokáží ovlivňovat hospodářsko-politické dění, ale nevlastní rozhodovací a výkonné pravomoce. Do třetí a poslední skupiny lze zařadit nadnárodní organizace (WTO, OSN, MMF), které při mezinárodní spolupráci hospodářských politik mohou omezit pravomoce orgánů a institucí na národní úrovni.

2.1.2 Cíle hospodářské politiky

Jak již bylo zmíněno, hospodářská politika se snaží dosahovat stanovených cílů, které lze z nejzákladnějšího hlediska hierarchicky rozdělit na maximalizaci společenského blahobytu, základní společenské cíle (hodnoty) a tradiční ekonomické cíle.

Jak podotýká Kliková a Kotlán. (2006), maximalizace společenského blahobytu je docíleno prostřednictvím hospodářského růstu a ekonomické rovnováhy, což je představováno rovnováhou na trhu statků a služeb, trhu práce, rovnováhou ve vnějších vztazích apod. Součástí blahobytu jsou základní společenské hodnoty, které berou v potaz i kulturu, tradice či zvyky země. Patří mezi ně svoboda a demokracie, spravedlnost, jistota, pokrok, blahobyt a bezpečnost. Stěžejní tradiční ekonomický cíl se obecně zaměřuje na opatření podmínek pro stabilní a progresivní vývoj ekonomiky. Tento tradiční cíl může být zjednodušen na čtyři hlavní dílčí cíle – vyvážený ekonomický růst, nízká míra nezaměstnanosti, stabilní a nízká inflace a zajištění vnější rovnováhy (vyrovnaná platební bilance).

2.1.3 Nástroje hospodářské politiky

Realizace cílů hospodářské politiky vyžaduje určité prostředky, nástroje, které musí být použity právě na dosažení cílů. Vzájemný vztah mezi nástroji a cíli je poměrně komplikovaný, a proto, jak zdůrazňuje Vincúr a kol. (2001), klasifikace nástrojů je velice důležitá. Z nejzákladnějšího hlediska lze nástroje členit na systémové a běžné, přičemž systémové představují změnu, utváření ekonomického systému a běžné se snaží o zajištění jeho snadného fungování. Žák (2006) říká, že hlavní nástroje hospodářské politiky jsou obsaženy v jejich dílčích politikách, které se snaží o plnění jednotlivých cílů v dané oblasti hospodářské politiky. Jedná se o rozvinutou vnitřní soustavu nástrojů v oblasti monetární (měnové) politiky, fiskální (rozpočtové) politiky, důchodové politiky a vnější hospodářské politiky.

Tyto výše zmíněné politiky jsou součástí stabilizační neboli makroekonomické hospodářské politiky, která skrze činnost vlády působí na výkonnost ekonomiky jako celku. Jak dále uvádí Kliková a Kotlán (2006), mezi mikroekonomickou hospodářskou politiku, která se zaměřuje na jednotlivé trhy a odstraňuje tržní selhání, patří sociální politika, zemědělská politika, politika ochrany hospodářské soutěže či regionální a ekologická politika.

2.2 Fiskální politika

Jak již bylo zmíněno, jednou z částí makroekonomické hospodářské politiky státu, která se pomocí svých nástrojů pokouší o zajištění základních cílů hospodářské politiky, tzn. dosažení rovnovážného hospodářského růstu a nízké míry nezaměstnanosti, je fiskální (rozpočtová) politika. Jak uvádí Kotlán a kol. (2001), fiskální politiku provádí stát, respektive vláda skrze ministerstvo financí, a místní orgány státní správy. *„Rozpočtová politika je považovaná za klíčový nástroj vlády při regulování finančních otázek a vztahů formujících se v ekonomice. Rozpočtovou politikou vláda ovlivňuje strukturu ekonomických a sociálních procesů, jejich kvalitu a v neposlední řadě i společenské dění“.* (Vincúr a kol. 2001, s. 125)

Jak je možné zaregistrovat, termíny fiskální a rozpočtové politiky jsou často chápány jako synonyma, avšak existují určité rozdíly v těchto pojmech. Jak popisuje Jurečka a kol. (2013), fiskální politika představuje záměrnou činnost vlády, která prostřednictvím změn ve výdajích a příjmech státního rozpočtu reguluje finanční vztahy mezi ekonomickými subjekty a státem se záměrem stabilizace makroekonomického vývoje. Její prioritou je tedy stabilizační funkce. Na druhou stranu rozpočtová politika představuje procesy, které se odehrávají v rámci veřejné rozpočtové soustavy (vedle státního rozpočtu také rozpočty územních samosprávných celků, veřejné fondy, rozpočty zdravotních pojišťoven a organizačních složek státu). Jak přidává Urban (2011), funkce alokační a redistribuční je proto prioritou rozpočtové politiky, jejímž hlavním cílem není ovlivňování makroekonomických proměnných, nýbrž vyrovnanost rozpočtového hospodaření.

2.2.1 Funkce fiskální politiky

Urban (2011) tedy rozlišuje tři základní funkce fiskální politiky, které lze v zásadě rozdělit na makroekonomické a mikroekonomické funkce. Alokační a redistribuční funkce svým charakterem spadají do kategorie mikroekonomická politika, stabilizační funkce naopak spadá do makroekonomické politiky:

- alokační – vztahuje se k vynaložení finančních prostředků, které jsou poskytnuty státem k zajištění produkce veřejných statků (např. ochrana životního prostředí či obrana země), čímž dochází k náležitému chodu ekonomiky. Alokační funkce rovněž řeší nesrovnalosti vznikající při selhání trhu, například existence pozitivních a negativních externalit. Nejzazším problémem při alokaci prostředků ze státního

rozpočtu je stanovit, které veřejné statky a v jakém množství mají být zabezpečeny rozpočtovým způsobem,

- redistribuční – souvisí s přerozdělováním (redistribucí) peněžních prostředků (důchodů) ze státního rozpočtu, s úsilím zmenšit sociální nerovnosti ve společnosti, aby docházelo alespoň relativně k spravedlivému rozdělení mezi jednotlivé občany (např. různé transfery, vyplácení sociálních dávek). Redistribuce by ovšem neměla být vysoce solidární, aby nedocházelo k jejímu záměrnému zneužívání,
- stabilizační – usiluje o stabilizaci ekonomiky, jak uvádí Kliková a Kotlán (2006), prostřednictvím ovlivňování agregátní poptávky v rámci restriktivní nebo expanzivní fiskální politiky vlády. V podstatě se jedná o uzavírání recesní nebo inflační mezery působením na výši celkových výdajů a příjmů, pomocí čehož dochází ke stimulaci ekonomiky.

2.2.2 Nástroje fiskální politiky

Jurečka a kol. (2013) rozlišuje, v souladu s ovlivňováním výše a struktury příjmů a výdajů státního rozpočtu, dva základní nástroje fiskální politiky:

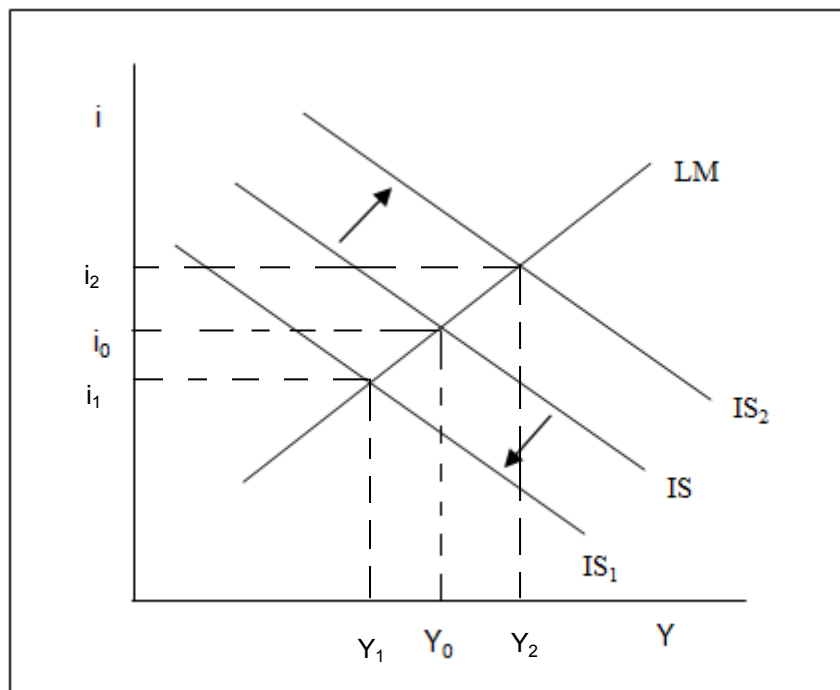
- diskreční opatření představují záměrná nařízení vlády, parlamentu, která jsou přijímána, a o kterých se rozhoduje v souvislosti s posuzováním makroekonomické situace. Jedná se o především o změnu struktury a velikosti vládních výdajů nebo změnu daňových sazeb či zavedení nových daní. Užívají se jako bezprostřední reakce na průběh hospodářského cyklu,
- vestavěné stabilizátory, jak píše Kliková a Kotlán (2006), jsou účinné v hospodářství od momentu jejich zavedení a působí automaticky v delším časovém horizontu bez potřeby dalších hospodářskopolitických rozhodnutí. Jejich cílem je snižování výkyvů v ekonomice neboli zmírňovat ekonomickou recesi v době poklesu a naopak zmírňovat expanzi v době vzestupu. Děje se tak prostřednictvím zvyšováním respektive snižováním vládních výdajů. Mezi vestavěné stabilizátory patří tedy mandatorní vládní výdaje, progresivní daň z příjmů a transferové platby například v podobě pojištění v nezaměstnanosti.

2.2.3 Typy fiskální politiky

Na fiskální politiku lze pohlížet z různých teoretických konceptů. Jak pojednává Jurečka a kol. (2013), aktivní stabilizační fiskální politika, vycházející z keynesovské teorie, je zaměřena na poptávkovou stranu ekonomiky a s cílem dosažení krátkodobé rovnováhy. Poptávkově zaměřená fiskální politika může ovlivnit všechny složky agregátní poptávky (spotřeba, investice, vládní výdaje, čistý export). Kotlán a kol. (2001) popisuje dva hlavní typy fiskální politiky:

- expanzivní politika, jejímž záměrem je zvýšení reálného produktu a růst zaměstnanosti, je používána v situacích, kdy se ekonomika nachází v recesi, kterou se vláda snaží zmírnit, což bývá nejčastěji prováděno prostřednictvím zvyšování výdajů ze státního rozpočtu nebo snížením daní,
- restriktivní politika představuje opačnou situaci, kdy je potřeba stimulovat agregátní poptávku, a tím také tlak na růst cen za účelem utlumení přehřáté ekonomiky, k čemuž obvykle dochází pomocí snížení vládních výdajů nebo nepopulárního zvýšení daní.

Graf 2.2.3: Expanzivní a restriktivní fiskální politika

Zdroj: Kotlán a kol. (2001), vlastní zpracování

Fiskální expanze a restrikce je názorně zachycena pomocí modelu IS-LM v grafu 2.2.3., kde na horizontální a vertikální ose se nachází hrubý domácí produkt a úroková míra respektive. Jak uvádí Kliková a Kotlán (2006), dochází-li k expanzivní fiskální politice (v grafu posun křivky z pozice IS do IS_2) navýšením vládních výdajů, vzroste agregátní poptávka a produkt, díky kterému dochází také k růstu poptávky po penězích. To se ovšem promítne růstem úrokové míry, a tím i poklesem produktu v důsledku poklesu soukromých investic a spotřeby. Jurečka a kol. (2013) hovoří o tzv. vytěšňovacím efektu, při kterém dochází k vytěšnění, omezení soukromých výdajů vládními výdaji. K vytěšnění může dojít skrze růstu úrokové míry (nepřímá substituce) anebo přímé vytěšnění soukromých výdajů (přímá substituce). Při fiskální restrikci dochází k obdobným procesům, avšak křivka IS se posouvá obráceným směrem (tj. z IS do IS_1).

Jak dodává Urban (2011), aby fiskální politika byla účinnější při regulování makroekonomické situace, je prospěšná vzájemná spolupráce s monetární politikou. Obě politiky jsou uskutečňovány nezávislými institucemi, tedy vládou v případě fiskální politiky a centrální bankou v rámci monetární politiky. Při koordinaci ekonomiky však každá z politik v první řadě dohlíží na své cíle.

2.2.4 Státní rozpočet

Státní rozpočet, jakožto hlavní nástroj fiskální politiky, je jádrem soustavy veřejných rozpočtů, pomocí kterého právě vláda provádí svoji fiskální politiku a přerozděluje peněžní prostředky rozpočtové soustavy. Státní rozpočet je v České i Slovenské republice schvalován parlamentem na dobu jednoho roku v podobě zákona. Návrh rozpočtu je připravován ministerstvem financí, které vychází z různých prognóz vývoje HDP, vývoje platební bilance, kurzu koruny atp. Když se nepodaří rozpočet schválit, jak píše Urban (2011), hospodaří se v následujícím roce podle rozpočtového provizoria.

Jak poukazuje Jurečka a kol. (2013), státní rozpočet představuje jakousi bilanci příjmů a výdajů. Příjmová a výdajová stránka jsou nástrojem fiskální politiky, pomocí které dochází k ovlivňování agregátní poptávky.

- příjmy státního rozpočtu jsou utvářeny převážně daněmi a pojistným na sociální zabezpečení, dále potom různými poplatky či mimořádnými výnosy z prodeje majetku státu a prostředky získanými z rozpočtu EU,

- výdaje, jak dále uvádí Urban (2011), tvoří transferové platby ve formě sociálních dávek (největší část představují starobní důchody), vládní nákupy na provozování státní správy, různé dotace a výdaje na investice, transfery do místních a krajských rozpočtů, odvody do rozpočtu EU a výdaje spjaté s obsluhou státního dluhu. Jednotlivé příjmy a výdaje jsou poté členěny do kapitol dle působnosti jednotlivých státních orgánů a organizačních složek států.

Jak popisuje Jurečka a kol. (2013), když nastává situace, kdy výdajová stránka státního rozpočtu je stejná jako příjmová, je rozpočet označován za vyrovnaný. V opačném případě se jedná o rozpočet nevyrovnaný, kdy příjmy a výdaje se od sebe liší. V tomto stavu mohou nastat dvě varianty. První označuje rozpočet za přebytkový, kdy příjmy jsou vyšší než výdaje, a druhá, v dnešní době mnohem obvyklejší situace, ve které výdaje převyšují příjmy, představuje deficitní rozpočet, nebo také záporné saldo státního rozpočtu.

Na rozpočtové deficity může být pohlíženo rovněž z různých pohledů. První pohled – statistický – se dívá na rozpočtový deficit až na konci daného rozpočtového období. To má daleko větší význam, neboť saldo představuje skutečný odraz uskutečněných peněžních pohybů během rozpočtového období. Dynamické hledisko pohlíží na deficit jinak na začátku rozpočtového období a jinak i na jeho konci. Jak dále přikládá Dvořák (2008), deficity mohou být aktivní (záměrné), kdy je dopředu naplánován deficit, ale též pasivní (nechtěné), kdy neplánovaně dochází k deficitu, který lze vládou jen těžce ovlivnit (např. vyšší vládní výdaje důsledkem nepředvídatelných situací – povodně apod.).

Deficitní rozpočet, jak pozoruje Urban (2011), můžeme dále rozdělit na cyklický a strukturální v závislosti na jeho vzniku:

- cyklický deficit se vytváří v souvislosti s ekonomickým cyklem, kdy při snížené hospodářské aktivitě dochází k poklesu produktu a zaměstnanosti, což se samozřejmě projevuje v příjmech a výdajích státního rozpočtu (snižuje se daňový výnos a rostou výdaje). Cyklický deficit je považován za méně riskantní, neboť při znovunastartování ekonomiky je předpoklad jeho pomínutí,
- strukturální deficit, na druhou stranu, vzniká záměrným rozhodnutím vlády, kdy dochází k vyšším vládním výdajům s porovnáním s příjmy v dlouhém období. Jak podotýká Jurečka a kol. (2013), v dnešní době je strukturální deficit brán za nevitáný jev oddalující finanční potíže do dalších let.

Kliková a Kotlán (2006) uvádí, že na deficit lze rovněž pohlížet jako na primární (operativní), který odráží deficit dané vlády v daném rozpočtovém období. Primární deficit představuje deficit očištěný o náklady na dluhovou službu. Na druhou stranu za celkový schodek nenese odpovědnost jenom současná vláda, ale rovněž i ty předcházející.

2.2.5 Financování deficitu státního rozpočtu

Velice důležitou otázku poté představuje financování deficitu státního rozpočtu, jelikož je potřebné pokrýt financování výdajů jinou formou než z běžných příjmů. Existuje několik variant, které ovšem mají různý dopad na ekonomiku a její subjekty. Dvořák (2008) popisuje tři základní formy krytí:

- dluhové financování deficitu spočívá v prodeji státních cenných papírů (státních dluhopisů, pokladničních poukázek) bankám, firmám či domácnostem za účelem získání prostředků k financování potřeb vlády. Tento způsob je nejvíce praktikován, ale může docházet k dlouhodobé nerovnováze vlivem rostoucího veřejného dluhu. Jinou formou může být i přijatý úvěr ze zahraničí, který ovšem může mít dopad v politicko-zahraničních vztazích v důsledku určité závislosti žádajícího státu,
- peněžní (monetární) krytí, jak uvádí Kliková a Kotlán (2006), využívá centrální banku, která může vládě poskytnout úvěr nebo nakoupit státní dluhopisy. Vláda poté využívá peněžní prostředky ke krytí rozpočtového deficitu. K této situaci však dochází výjimečně a v mnohých legislativách je dokonce tato vzájemná spolupráce zakázána z důvodů nárůstu monetární báze, která vlivem multiplikačního efektu může způsobit inflační tlaky,
- krytí z výnosu prodeje aktiv představuje vyrovnání rozpočtového deficitu právě prodejem aktiv ve státním vlastnictví. Jedná se například o mimořádné příjmy z privatizace státního majetku.

2.2.6 Státní a veřejný dluh

Jak udává Dvořák (2008), v důsledku dlouhodobé fiskální nerovnováhy vzniká veřejný dluh, který v sobě zahrnuje dluh plynoucí z deficitů všech složek utvářejících soustavu veřejných rozpočtů (státní dluh, dluhy krajů a obcí, Fond zdravotního pojištění). Státní dluh, který zaujímá největší část veřejného dluhu, představuje „*sumu nesplacených půjček, které si stát*

(vláda) musel vypůjčit na krytí deficitů svých rozpočtů a nesplacených úroků z těchto půjček.“
(Jurečka a kol. 2013, s. 213)

Jak dále podotýká Jurečka a kol. (2013), deficit státního rozpočtu je tokovou veličinou, tzn., že vzniká během jednoho roku, kdežto státní dluh je stavovou veličinou, která se vytváří kumulací deficitů a úroků, a zaznamenává se k určitému datu. Dluhové financování veřejných deficitů má negativní vliv na rozpočet ve formě placení úroků z veřejného dluhu a rostoucí dluh poté navyšuje nároky na jeho obsluhu v podobě stále se zvyšujících státních výdajů.

2.2.7 Důsledky rozpočtového deficitu a vládního dluhu

Důsledky rozpočtových deficitů a státních dluhů, tzn., v jakém rozsahu jsou pro ekonomiku prospěšné či nikoliv, patří mezi závažné ekonomické spory. Jak udává Urban (2011), jedna skupina ekonomů tvrdí, že státní dluh představuje značnou zátěž a ekonomice škodí, na druhé straně panuje názor, že správně řízený dluh může prospět. Fiskální nerovnováha, pro kterou jsou rozhodující narůstající rozpočtové schodky a veřejné zadlužení, spadá v posledních dvou dekádách k velice závažným ekonomickým problémům.

Krátkodobá fiskální nerovnováha je v mnohých případech neodvratná a nemusí být doprovázena závažnými ekonomickými problémy, jelikož, jak dále přidává Dvořák (2008), rozpočtový schodek je kontrolovatelný parlamentem a lze jej přiřadit dané vládě s ohledem na jeho správu. Například krytí rozpočtového deficitu pomocí vydávaných státních dluhopisů a cenných papírů představuje pro ekonomické subjekty investiční příležitosti.

Dlouhodobý deficit vede k nárůstu veřejnému dluhu, který má zpětný fiskální vliv a způsobuje nevyrovnanost vládního rozpočtu. Dluhová služba související s placením splátek úroků ze státního dluhu zatěžuje státní rozpočet a zadělává na prohloubení rozpočtových deficitů a může rovněž vyvolávat inflační tlaky v důsledku vyšších úrokových sazeb. Jak přidává Jurečka a kol. (2013), problematické je i to, že není jednoznačné, jak dluh vznikl, jak bude splácen a kdo je za něj zodpovědný nebo mezigenerační přenos veřejného dluhu, kdy následky zadlužení se přenáší ze současné i na budoucí generaci.

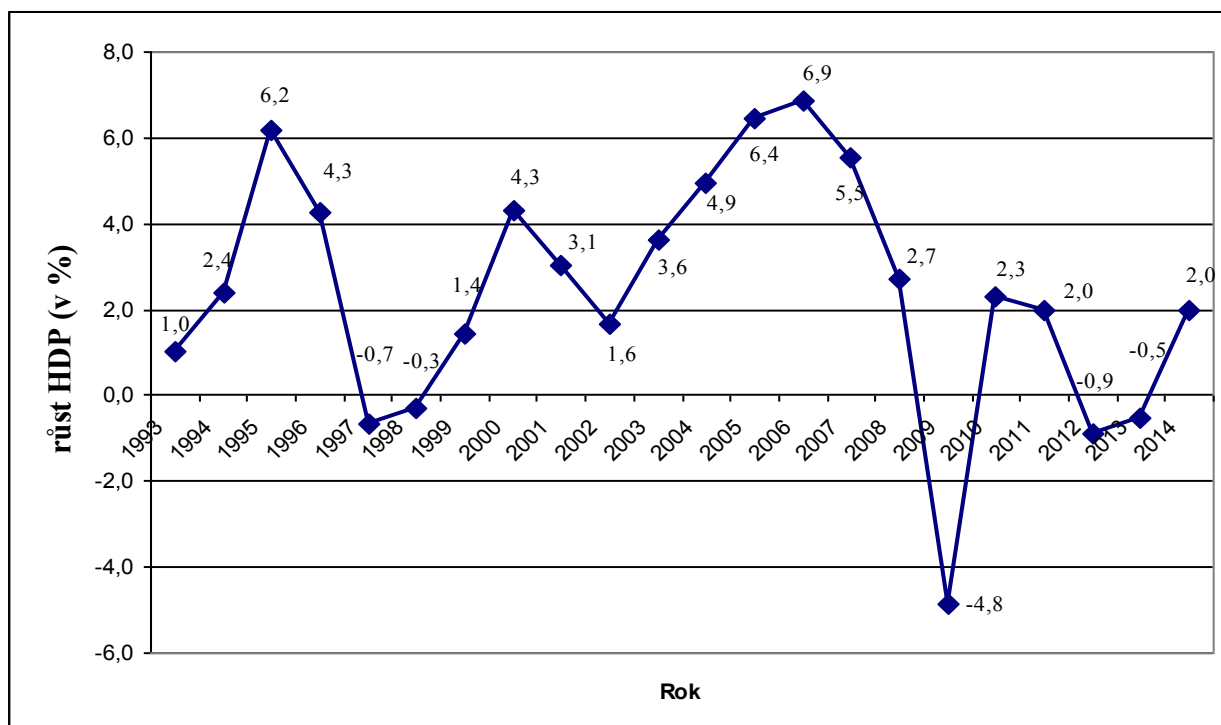
3. Fiskální politika ČR

Přelomovým datem v novodobé historii České republiky je samozřejmě 1. leden 1993, kdy po zániku Československa vzniká samostatný státní subjekt Česká republika. Situace na začátku 90. let byla velice ovlivněna pádem východního bloku a komunistického režimu a přechodem na tržní hospodářství. Se vznikem České republiky bylo rovněž zapotřebí sestavit novou vládu, která by pokračovala v udržování trendu hospodářského růstu převládajícího po překonání recese z důsledku transformace.

Na počátku kapitoly jsou graficky znázorněna jednotlivá makroekonomická a fiskální data, která odrážejí vývoj těchto ukazatelů v České republice v daném období. Na data je poté odkazováno v jednotlivých podkapitolách, které jsou členěny dle tehdejších českých vlád.

První graf ukazuje meziroční změny hrubého domácího produktu reálně v procentech v jednotlivých letech. Ukazatel HDP či HDP/obyvatele se využívá pro mezinárodní porovnání výkonnosti daných ekonomik.

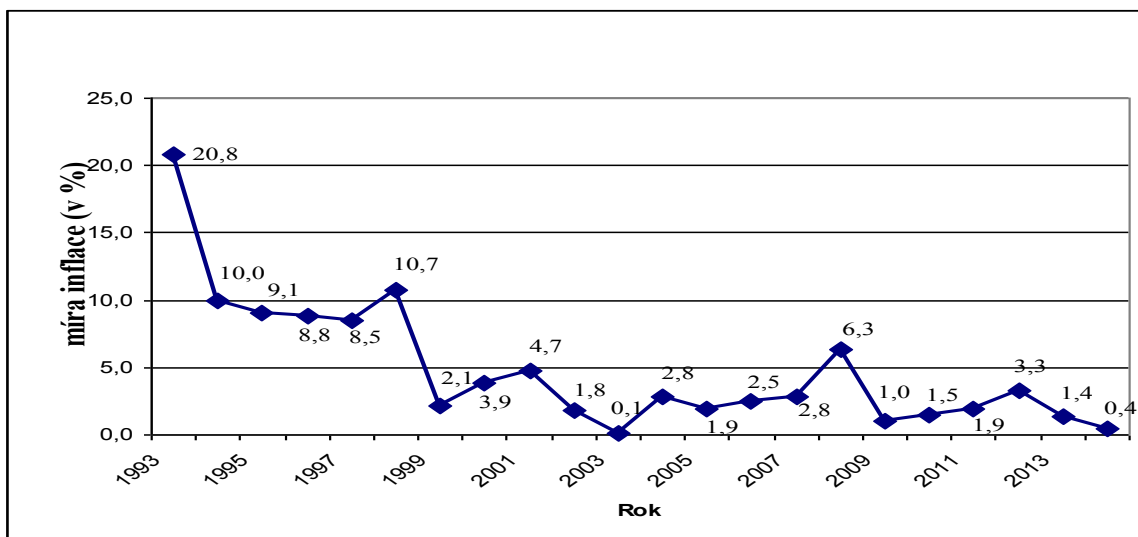
Graf 3.1: Vývoj HDP meziročně v %

Zdroj: ČSÚ (2016), vlastní zpracování

Míra inflace znázorněná v dalším grafu představuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za dvanáct měsíců roku proti průměrné cenové hladině dvanácti měsíců roku předcházejícímu.

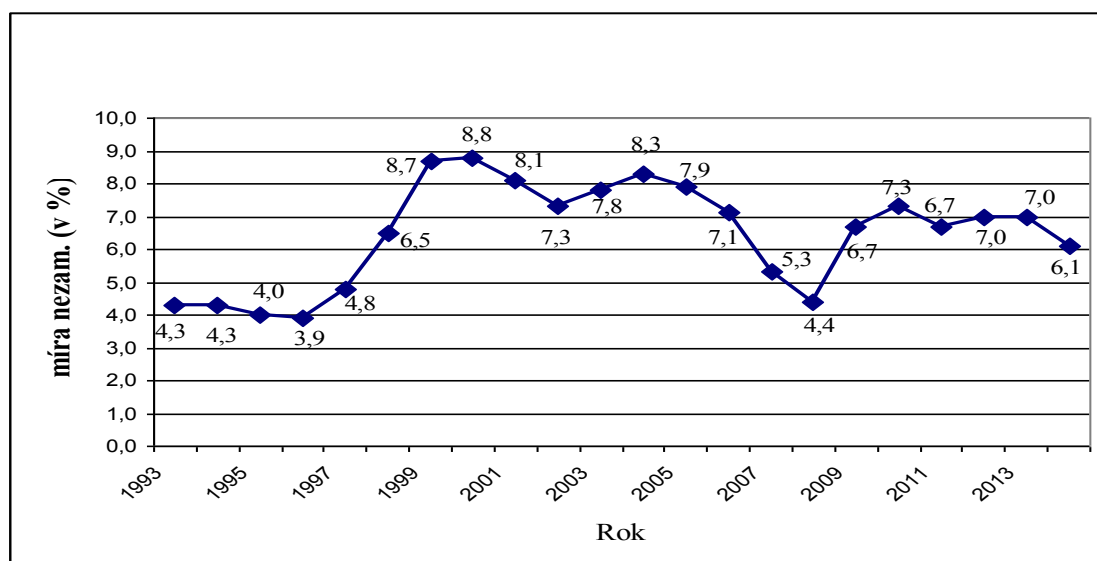
Graf 3.2: Míra inflace

Zdroj: ČSÚ (2016), vlastní zpracování

Graf 3.3 uvádí vývoj obecné míry nezaměstnanosti, která je počítána jako podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle v procentech.

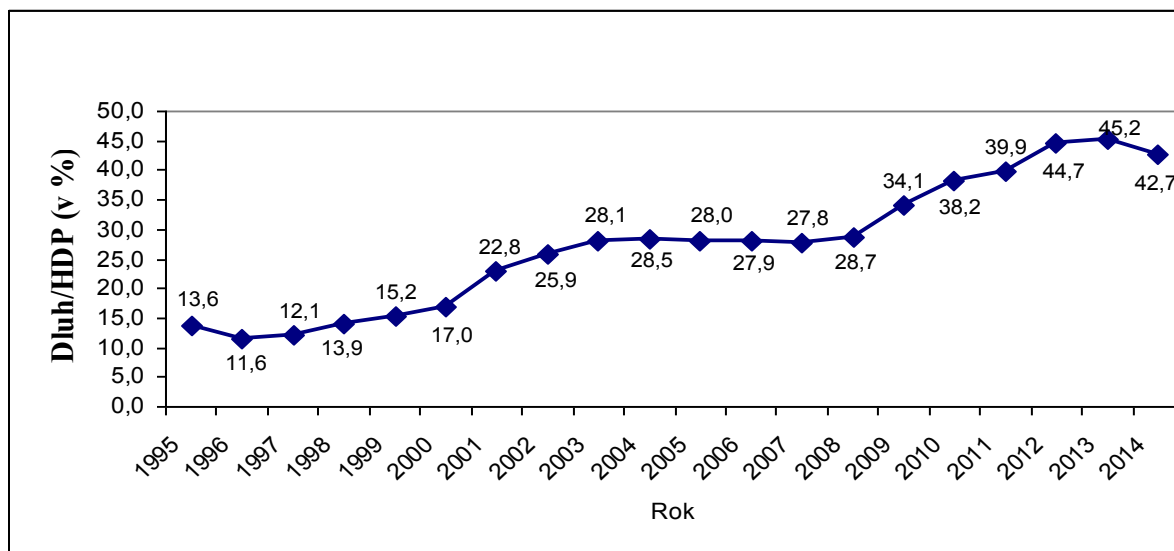
Graf 3.3: Obecná míra nezaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ (2016), vlastní zpracování

Další graf v pořadí znázorňuje dluh sektoru vládních institucí v procentech k HDP. Dle maastrichtských kritérií by hodnota dluhu neměla překročit 60 % HDP.

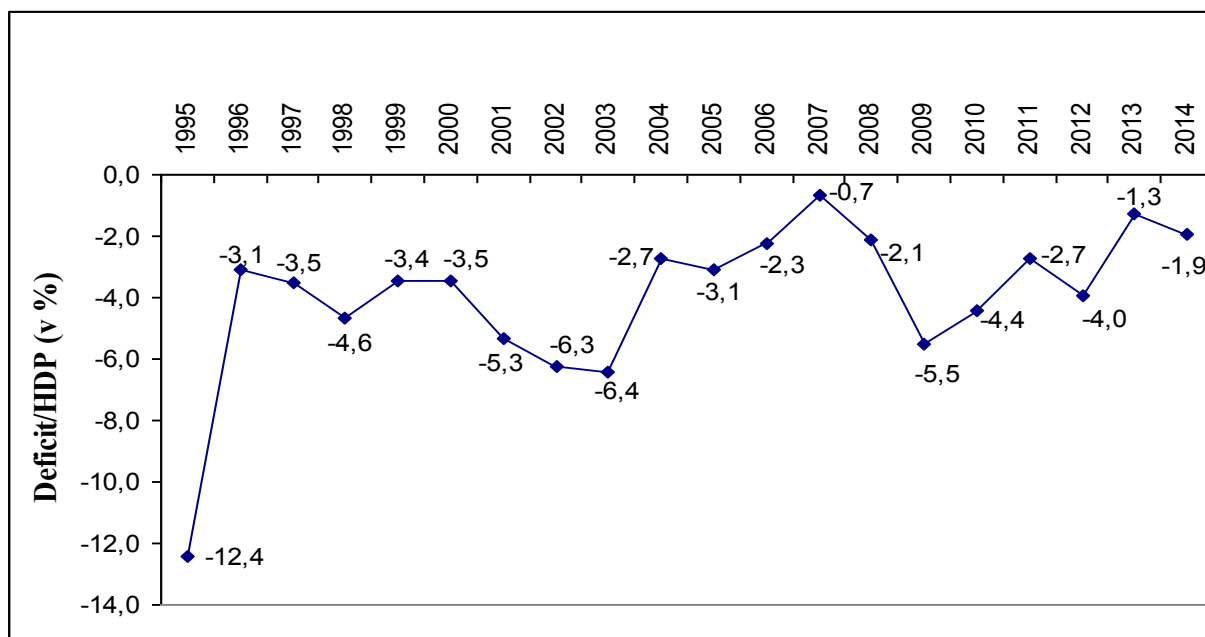
Graf 3.4: Dluh sektoru vládních institucí v % HDP

Zdroj: ČSÚ (2016), vlastní zpracování

Deficit (přebytek) vládních institucí v procentech k HDP by neměl dle maastrichtských kritérií přesáhnout 3 %. Následující graf znázorňuje deficit (přebytek) vládních institucí v ČR.

Graf 3.5: Deficit (přebytek) vládních institucí

Zdroj: ČSÚ (2016), vlastní zpracování

3.1 Pravicové vlády Václava Klause

První vláda Václava Klause působící od 2. 7. 1992 do 4. 7. 1996, tedy od 1. 1. jako první vláda samostatné České republiky, byla tvořena koalicí ODS, KDU-ČSL, KDS a ODA. K prvotním snahám vlády patřilo pokračování v procesu tvorby právního a demokratického státu, dokončení transformačních kroků a integrace České republiky do evropských a světových institucí. Od 4. 7. 1996 do 2. 1. 1998 působila druhá vláda Václava Klause, která se zformovala z trojkoalice ODS, KDU-ČSL a ODA po volbách do poslanecké sněmovny v roce 1996. Jak uvádí ve svém programovém prohlášení, i tato vláda postupovala v naplnění obdobných cílů – rychlé společenské a ekonomické transformace, posilování demokracie a právního státu, budování tržní ekonomiky a začleňování do mezinárodních struktur a organizací. Působení druhé vlády bylo ukončeno demisí podanou 30. 11. 1997. V počátečních krocích bylo cílem fiskální politiky boj proti inflaci a dokončení procesu kuponové privatizace. V druhém volebním období byly přijaty „Klausovy balíčky ekonomických opatření“ zaměřené na škrty ve státních výdajích (25,6 mld. Kč) za účelem udržet vyrovnaný státní rozpočet a odrazit měnovou krizi a následnou ekonomickou recesi. (Vláda, 2016); (Klaus, 2000)

Česká ekonomika po odtržení od Slovenska a překonání transformačních kroků prosperuje, HDP meziročně rostl až do roku 1996. V těchto letech se ale české hospodářství začíná pomalu přehřívat, v důsledku čehož dochází k meziročnímu poklesu HDP o - 0,7 % v roce 1997 a - 0,3 % v roce 1998. Nezaměstnanost se v tomto období drží v solidních hodnotách mezi 4,3 – 4,8 %, až v roce 1998 dochází k nárůstu na 6,5 %. Míru inflace se dařilo po počátečních problémech po rozdělení republik (20,8 % v roce 1993) snížit, došlo k jejímu poklesu až na 8,5 % v 1997. V roce 1998 její hodnota opětovně vzrostla na 10,7 %.

Dluh sektoru vládních institucí se v tomhle období držel na relativně nízkých hodnotách, po menším nárůstu dosáhl v roce 1998 hodnoty 13,9 % HDP. Ovšem výrazný byl deficit veřejných financí, který se podařilo snížit z hodnoty 12,4 % HDP v roce 1995 na 4,6 % HDP. Jak uvádí Kotlán a kol. (2001), růst agregátní poptávky a příliv zahraničního kapitálu vyústil ve vysoký ekonomický růst, který vyvrcholil v roce 1995 a začaly se objevovat problémy obchodních deficitů a deficitů běžného účtu. Vláda proto byla nucena v následujících letech snížit vládní výdaje a provést fiskální restriktci. ČR se ocitá v recesi a státní rozpočet dosáhnul značného schodku. Navýšení vládního dluhu bylo ovlivněno i v důsledku povodní a následnou emisí povodňových státních dluhopisů. (MF ČR, 2016)

3.2 Úřednická vláda Josefa Tošovského

Třetí vládou v pořadí byla tzv. úřednická vláda tehdejšího guvernéra České národní banky Josefa Tošovského, jejímž posláním bylo přivést ČR k předčasným volbám v polovině roku 1998. Vládla půl roku od 2. 1. 1998 do 17. 7. 1998. Během této doby již byly dokončeny některé snahy mezinárodní integrace – podepsaný protokol o přistoupení ČR do NATO a započatá jednání o vstupu do EU. (Vláda, 2016)

3.3 Levicová vláda Miloše Zemana

Po předčasných volbách v roce 1998, ve kterých zvítězila ČSSD, se zformovala menšinová vláda pod vedením Miloše Zemana. Vládě byla vyslovena důvěra na základě sjednané opoziční smlouvy s ODS a působila ve své funkci od 22. 7. 1998 do 12. 7. 2002. Hlavními cíli fiskální politiky a vlády v tomto období byla snaha oživit ekonomický růst a naplňovat kodaňská kritéria pro vstup do EU. Vláda byla nucena se zaměřit na reformu justice a legislativního a institucionálního rámce veřejných financí, jelikož i přes obnovení ekonomického růstu dochází v tomto období k prohlubování veřejných rozpočtů. Růst deficitů je spojen se snahou modernizovat ekonomiku a s dopady transformačních nákladů v důsledku restrukturalizace podnikové sféry. Vláda se zavázala připravit střednědobý výhled sloužící ke stabilizaci veřejných financí. (Vláda, MF ČR, 2016)

Kotlán a kol. (2001) poukazuje na období přelomu nového tisíciletí, kdy se Česko zotavuje z ekonomické recese, prováděná fiskální expanze přispívá po letech propadu k růstu HDP na 3,1 % v roce 2001. Nezaměstnanost pokračovala v růstu, v roce 2001 po určitých výkyvech činí 8,1 %. Přívětivý byl ovšem vývoj inflace, kterou se dařilo i nadále stabilizovat. Na konci roku 2002 byla zaznamenána hodnota 1,8 %.

Deficit vládních institucí se na přelomu roku 2000 drží v rozmezí 3,4 % HDP, ale posléze dochází k značnému zhoršení na 5,3 % HDP v roce 2001 i vlivem stále větší nevyrovnanosti státního rozpočtu. Určitou měrou se na tom podílela i ztráta Konsolidační banky (cca 28 mld. Kč), která byla pokryta částí z výnosu emitovaných dluhopisů a přitížila státnímu rozpočtu. V následujících letech došlo k navýšení podílu vládního dluhu, který se zvýšil na úroveň 22,8 % HDP v roce 2001. (ČNB, MF ČR, 2016)

3.4 Levicové vlády v letech 2002 – 2006

Po volbách v roce 2002 vzniká v pořadí již pátá vláda ČR, která v čele s premiérem Vladimírem Špidlou působila od 15. 7. 2002 do 4. 8. 2004. Vládu tvořila ČSSD společně s KDU-ČSL a US-DEU. Prioritou vlády v tomhle období bylo zajistit vhodné podmínky a dokončit proces vstupu ČR do Evropské unie, což se oficiálně stalo skutečností 1. května 2004. Nyní tedy musely české vlády při uplatňování svých fiskálních aktivit zohledňovat i hledisko Maastrichtských kritérií za účelem plnění Paktu stability a růstu (schodek veřejných financí by neměl překročit 3 % HDP, veřejný dluh by měl být menší než 60 % HDP). Právě udržování veřejných financí představoval největší problém. Koncepce reformy veřejných rozpočtů byla sice minulou vládou projednána, ale k žádnému usnesení o schválení či odmítnutí reformy nedošlo. Proto prioritou vlády v tomhle období byla nová koncepce urychlení reformy veřejných rozpočtů, jelikož ty byly stále více zatíženější. Reforma veřejných financí započatá roku 2003 měla například snížit růst platů zaměstnanců veřejného sektoru či snížit počet státních zaměstnanců. Špidlova vláda rovněž měla nachystaný návrh na důchodovou reformu a prosadila navýšení sazby daně z přidané hodnoty. (ČNB, vláda, MF ČR, 2016)

České ekonomice se i nadále daří. V roce 2003 byl zaznamenán meziroční růst HDP 3,6 %. Nezaměstnanost oproti předcházejícím rokům klesla na 7,3 % a míra inflace dokonce dosáhla své nejnižší hranice 0,1 %. I přes užití privatizačních i jiných zdrojů rozpočtové schodky rostly enormním způsobem a rostl i celkový veřejný dluh. Navýšení deficitu vládních institucí došlo jak v roce 2002, tak v roce 2003, a jeho hodnota se dostala na 6,4 % HDP. Hlavní příčinou vedle převládající nevyrovnanosti státního rozpočtu byla mimo jiné i půjčka od Evropské investiční banky na překonání škod způsobených povodněmi v roce 2002. Vládní dluh i nadále rostl, podíl 28,1 % HDP byl dosažen v roce 2003.

Koalice tří politických stran ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU tvořila další vládu v pořadí. Pod vedením předsedy Stanislava Grosse působila v období od 4. 8. 2004 do 25. 4. 2005. Cílem vlády v následujících letech je již rozvoj ČR jakožto moderního státu v rámci evropského modelu. (Vláda, 2016)

I v roce 2004 dochází k meziročnímu nárůstu HDP, který vzrostl o 4,9 %. Míra nezaměstnanosti i inflace se nachází ve stále přijatelných hodnotách 7,8 % a 2,8 % respektive. Při vstupu do Evropské unie se podařilo v následujících letech konsolidovat deficit veřejných

financí na úroveň referenční hodnoty 3 % HDP. V roce 2004 došlo k jeho snížení na 2,7 % HDP a vládní dluh se navýšil jen nepatrně na 28,5 % HDP.

Od 25. dubna 2005 do 16. srpna 2006 byla sestavena další vláda, která se složila z ČSSD, KDU- ČSL a US-DEU. Důvodem ukončení vlády Jiřího Paroubka byly volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. České hospodářství se v období vstupu do Evropské unie nachází ve velmi příznivé situaci. Cílem vlády dle jeho prohlášení je postupování v trendu hospodářského růstu společně s dovršením reformy veřejných financí, a tím se přibližovat vyspělým evropským společnostem. Rovněž diskutované je téma zpracování důchodové reformy, především její legislativního zpracování, která by zajistila důstojné stáří. (Vláda, 2016)

Meziroční nárůst HDP v roce 2005 činil 6,4 % v důsledku zvýšení poptávky po českém zboží na zahraničních trzích. Míra nezaměstnanosti dostala hodnoty 7,9% a míra inflace se ocitá na 1,9 %. Dochází k mírnému navýšení vládního deficitu v roce 2005 na 3,1 % HDP a vládní dluh se v téže roce dokonce nepatrně snížil, na 28,0 % HDP.

3.5 Pravicové vlády Miroslava Topolánka

První období Topolánkovy vlády probíhalo od 4. 9. 2006 do 9. 1. 2007 po volbách do PS PČR. Vláda se skládala z ODS a nestraníků, ale jako první vládě v historii ČR ji nebyla vyslovena důvěra a od 11. října 2006 vládla v demisi. Nicméně prezident Václav Klaus jmenoval Miroslava Topolánka opět premiérem a pověřil ho sestavením další vlády. Druhá vláda Miroslava Topolánka zastávala funkci od 9. 1. 2007 do 8. 5. 2009 a byla tvořena koalicí ODS, KDU-ČSL a Strany zelených. Vládě byla z počátku vyslovena důvěra a zastávala svůj mandát až do 24. března, kdy po neshodách ji byla vyslovena nedůvěra a podala demisi. Tato vláda, i podle samotného vyjádření premiéra, měla být vládou reformní, nikoliv udržovací. Měla nastolených několik hlavních priorit, mezi nejvýznamnější patří podpora výzkumu a vývoje a hlavně zdravé veřejné finance. Proto byl také přijat souhrn reformních opatření v oblasti daní, sociálních transferů, systémů důchodového zabezpečení a zdravotnictví, které by napomohly ozdravit veřejné finance a rozložit jejich náklady na delší časový horizont. (MF ČR, vláda, 2016)

Po dlouhé době pomocí zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů a úsporných opatření se podařilo zvrátit trend rostoucích deficitů státního rozpočtu a deficit veřejných rozpočtů byl nižší než 3 % HDP, když v roce 2006 dosáhl hodnoty 2,3 % HDP, 0,7 % v roce 2007 a 2,1 %

v roce 2008. Do snížení deficitu vládního sektoru v letech 2004 až 2007 se promítala zejména příznivá fáze ekonomického cyklu. Snižování daňové zátěže a zvyšování zaměstnanosti napomáhají ekonomickému růstu, když meziročně došlo k nárůstu HDP v roce 2006 o 6,9 %. České hospodářství rostlo i nadále až do roku 2008, meziroční přírůstek HDP činil 2,7 %. Míra nezaměstnanosti od roku 2004 klesala, a v roce 2008 před hospodářskou krizí dosáhla hodnoty 4,4 %, která odpovídala hodnotám zpočátku rozdělení republik. Rostoucí inflační tlaky se začaly postupně projevovat, a v roce 2008 míra inflace dospěla k hodnotě 6,3 %. I když docházelo k nárůstu státního dluhu, saldo státního rozpočtu se dařilo snižovat a dluh sektoru vládních institucí, který se v posledních letech stabilizoval okolo hodnoty 28 % HDP, představoval 28,7 % HDP v roce 2008.

3.6 Úřednická vláda Jana Fischera

Vláda Jana Fischera působila od 9. 4. 2009 do 13. 7. 2010 a jednalo se o dočasnou vládu, která vznikla za dohody ODS, ČSSD a Strany zelených. Úlohou vlády proto byla správa země do uskutečnění voleb v roce 2010. S příchozí ekonomickou krizí přistoupila vláda na restriktivní opatření v podobě protikrizového „Janotova balíčku“ rozpočtových škrtů, který přinesl několik změn pro zajištění příjmů a zkrácení státních výdajů. Došlo např. k navýšení sazby daně z přidané hodnoty, zvýšení spotřební daně, snížení příspěvků na sociální služby či snížení platů ve státní sféře. (Steiner 2010, Vláda, 2016)

V důsledku globální krize se růst české ekonomiky zastavil, došlo k meziroční poklesu -4,8 % HDP v roce 2009 a české hospodářství se dostává do problémů. S krizí byl zatížen i deficit veřejných financí, který poklesl na 5,5 % HDP a dostal se po delší době hluboko pod referenční hodnotu 3 % HDP. Výrazný nárůst zaznamenal rovněž vládní dluh, jehož podíl na hrubém domácím produktu se zvýšil na 34 %. Jelikož bankovní systém nebyl tolik postižen finanční krizí, míra inflace již v roce 2009 klesla na 1%. S poklesem výkonnosti ekonomiky dochází také k navýšení míry nezaměstnanosti, která za rok 2009 se zvýšila na 6,7 %.

3.7 Pravicová vláda Petra Nečase

Od 13. července 2010 do 10. července 2013 vzniká vláda Petra Nečase, která byla složena na základě koaliční smlouvy z ODS, TOP09 a Věci veřejné (později LIDEM). Ve svém programovém prohlášení udává velkou řadu důležitých úkolů, mezi nejvýznamnější patří konsolidace veřejných financí a ustálení rostoucího vládního dluhu, velká reforma

důchodového a zdravotnického systému, narovnání vztahů s církví, zastavení zneužívání veřejných zakázek a boj proti korupci. K snižování výdajů ve státní správě skutečně došlo a podařilo se snížit rychlost zadlužování. Méně povedená byla důchodová reforma se svým druhým pilířem. Vláda byla ukončena po politické aféře a korupci ve vysokých vládních místech. Fiskální politika v tomhle období měla restriktivní charakter. (MF ČR, vláda, 2016)

V roce 2010 se podařilo české ekonomice opětovně růst, meziroční přírůstek HDP představoval 2,3 % a i v následujícím roce rostl, i když pomalejším tempem 2,0 % HDP. V roce 2012 pak došlo k meziročnímu poklesu 0,9 % HDP a ekonomika zase upadá. Míra inflace byla v letech 2010 a 2011 stabilní, nepřesáhla 2 %, navýšení došlo až v roce 2012 na hodnotu 3,3 % v důsledku růstu spotřebitelských cen. Míra nezaměstnanosti s ekonomickým poklesem dosáhla v roce 2012 hodnoty 7,0 %, což představovalo navýšení o 0,3 procentního bodu. Pozitivem Nečasovy vlády bylo snížení deficitu vládních institucí v roce 2010 na 4,4 % HDP a v 2011 dosáhla úroveň až na 2,7 % HDP. Následující rok s ekonomickým poklesem ale opět přitížil vládnímu deficitu, který se vrací nad referenční hodnotu, na 4,0 % HDP. Dluh vládních institucí pokračuje v trendu růstu, v roce 2012 již překročil 40 % podílu na HDP, když činil 44,7 % HDP.

3.8 Úřednická vláda Jiřího Rusnoka

Po skandálu ukončení předešlé vlády je sestavena úřednická vláda pod vedením předsedy Jiřího Rusnoka, která se složila z nestraníků a KDU-ČSL. Vládla půl roku od 10. 7. 2013 (od srpna v demisi) do 29. 1. 2014, do utvoření nové vlády po předčasných volbách. (Vláda, 2016)

3.9 Levicová vláda Bohuslava Sobotky

Od 29. ledna 2014 probíhá vláda Bohuslava Sobotky, která je složena z ČSSD, ANO 2011 a KDU-ČSL. První rok vlády byl poměrně úspěšný, rozpočet státu v roce 2014 skončil s nejnižším schodkem za posledních 6 let a celková výše státního dluhu klesla poprvé od roku 1995. Vláda rovněž schválila fiskální pakt, který má posílit rozpočtovou zodpovědnost a zabránit přílišnému zadlužování zemí. Po fiskální restrikci a konsolidaci veřejných financí v předešlých letech došlo na konci roku ke změně ve směru fiskální politiky. Fiskální expanze má pokračovat v podpoře hospodářského růstu. (MF ČR, vláda, 2016)

K meziročnímu poklesu HDP o 0,5 % došlo ještě v roce 2013, českou ekonomiku se ale konečně podařilo nastartovat, k čemuž výrazně přispěl zahraniční obchod a v roce 2014 zaznamenala meziroční růst HDP 2,0%. Míra nezaměstnanosti se opět snížila, když ze 7,0 % v roce 2013 poklesla o 0,9 p. b. na 6,1 % v roce 2014. Rovněž docházelo k poklesu inflace, která na konci roku 2014 dosáhla hodnoty 0,4 %. Deficit veřejných financí se podařilo opět snížit pod doporučenou hodnotu, v roce 2013 představoval 1,3 % HDP a v dalším roce poté 1,9 % HDP. Dluh vládních institucí, který rostl až na hodnotu 45,2 % HDP v roce 2013, se podařilo v roce 2014 snížit na 42,7 % HDP.

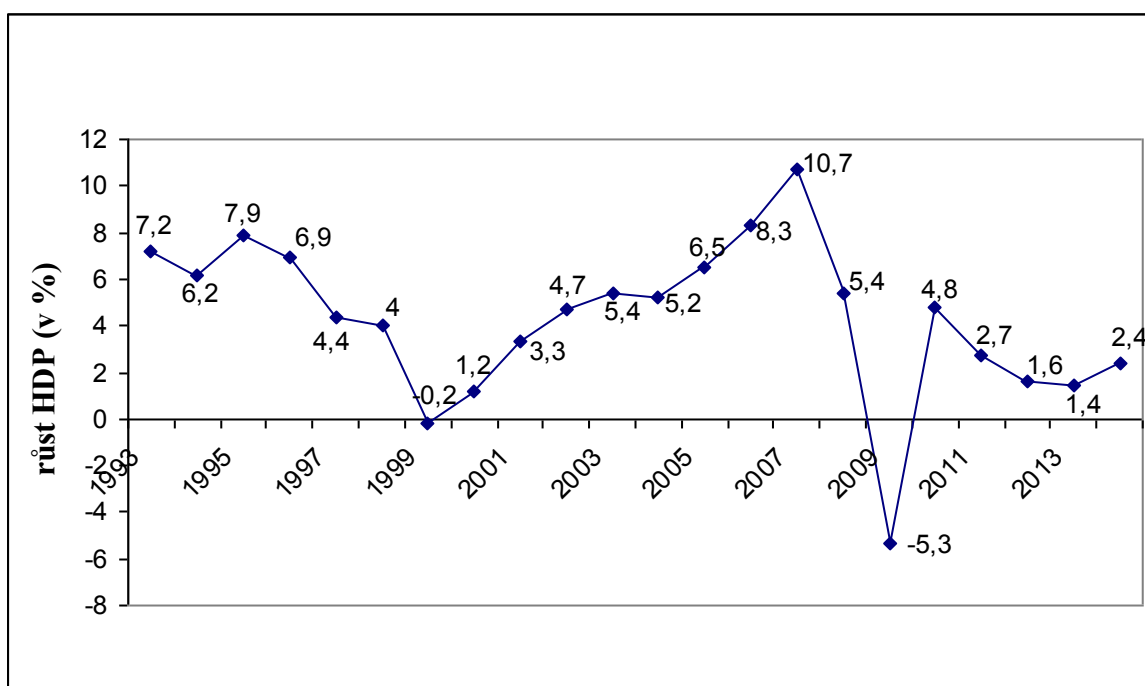
4. Fiskální politika SR

I pro Slovenskou republiku po 65 letech společného bytí s ČR dochází po rozpadu ČSR k mnoha změnám. Rovněž na Slovensku je potřeba sestavit vládu, která by se náležitě vypořádala po pádu komunismu s transformačním procesem a spravováním samostatného slovenského státu.

Struktura této kapitoly bude obdobná jako u předcházející kapitoly. Nejdříve bude graficky znázorněn vývoj makroekonomických a fiskálních dat Slovenské republiky v daném období, poté bude následovat přiblížení těchto dat v jednotlivých podkapitolách rozčleněných dle vlád.

Graf 4.1 znázorňuje vývoj hrubého domácího produktu na Slovensku od roku 1993 do 2014, hodnoty představují meziroční změnu HDP v procentech. Údaje jsou uvedeny ve stálých cenách roku 2010.

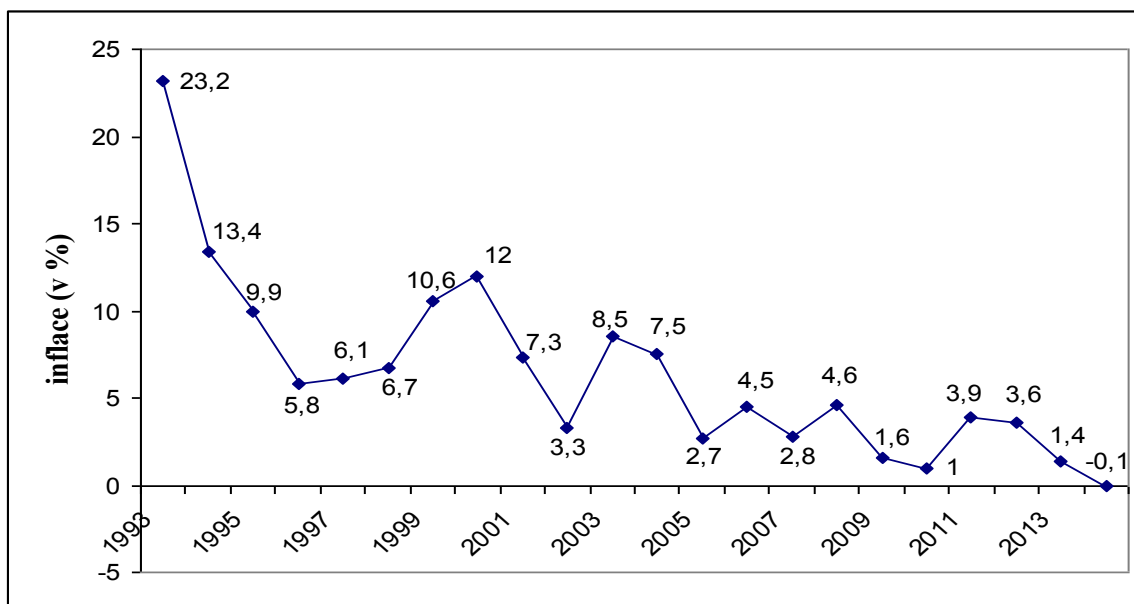
Graf 4.1: Vývoje HDP meziročně v %

Zdroj: Eurostat, NBS (2016), vlastní zpracování

Následující graf představuje meziroční změnu inflace měřenou pomocí indexu spotřebitelských cen v procentech.

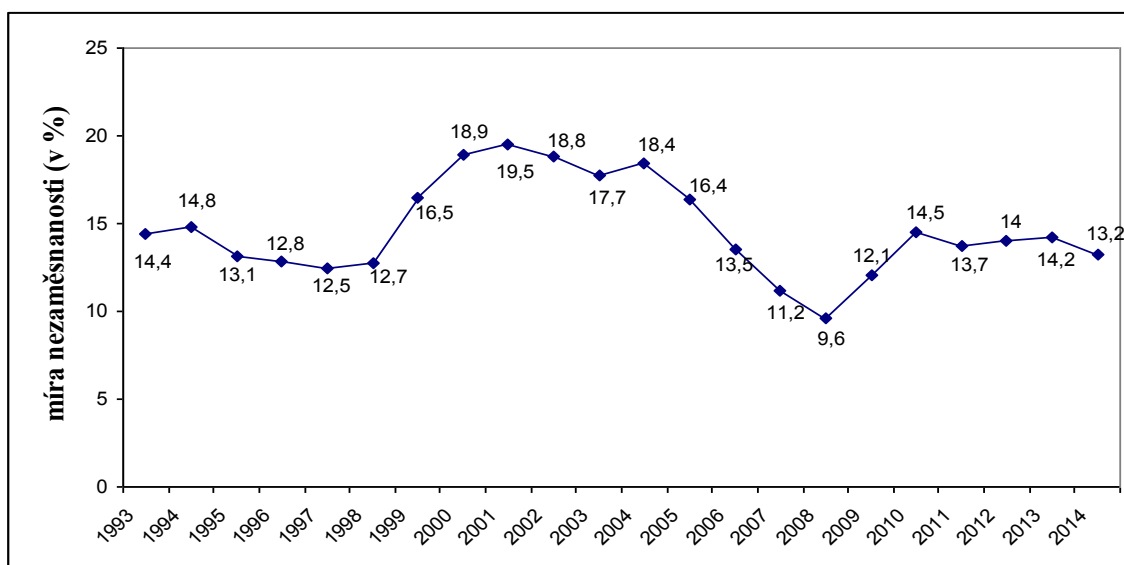
Graf 4.2: Míra inflace

Zdroj: Eurostat, NBS (2016), vlastní zpracování

Graf 4.3 uvádí vývoj obecné míry nezaměstnanosti, která je počítána jako podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle v procentech.

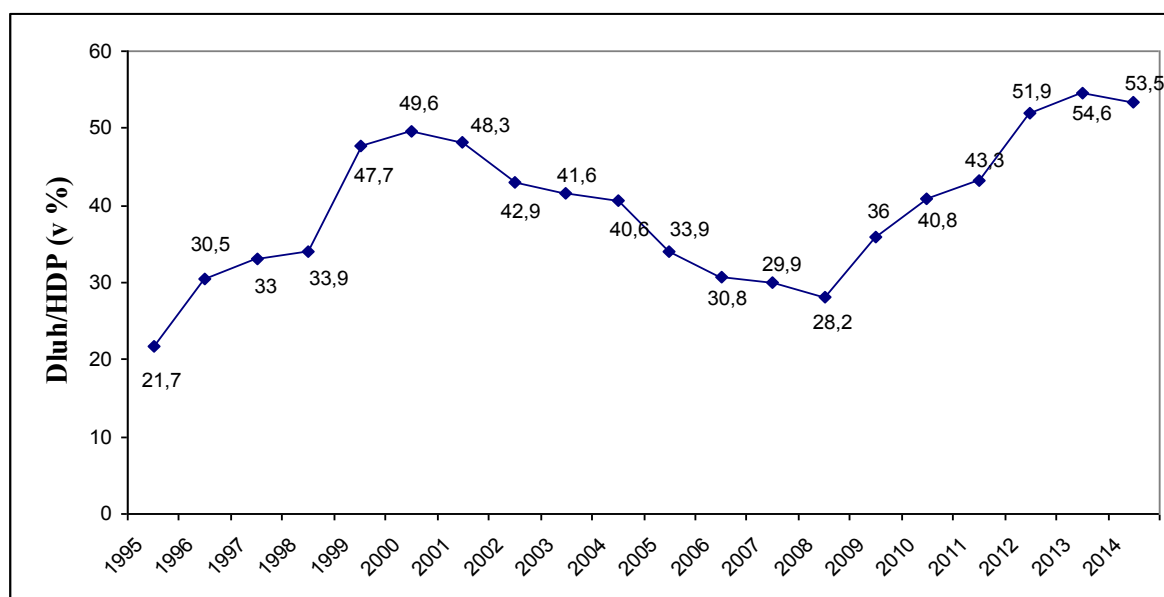
Graf 4.3: Obecná míra nezaměstnanosti

Zdroj: Eurostat, NBS (2016), vlastní zpracování

Graf 4.4 znázorňuje dluh sektoru vládních institucí v procentech k HDP. Dle maastrichtských kritérií by hodnota dluhu neměla překročit 60 % HDP.

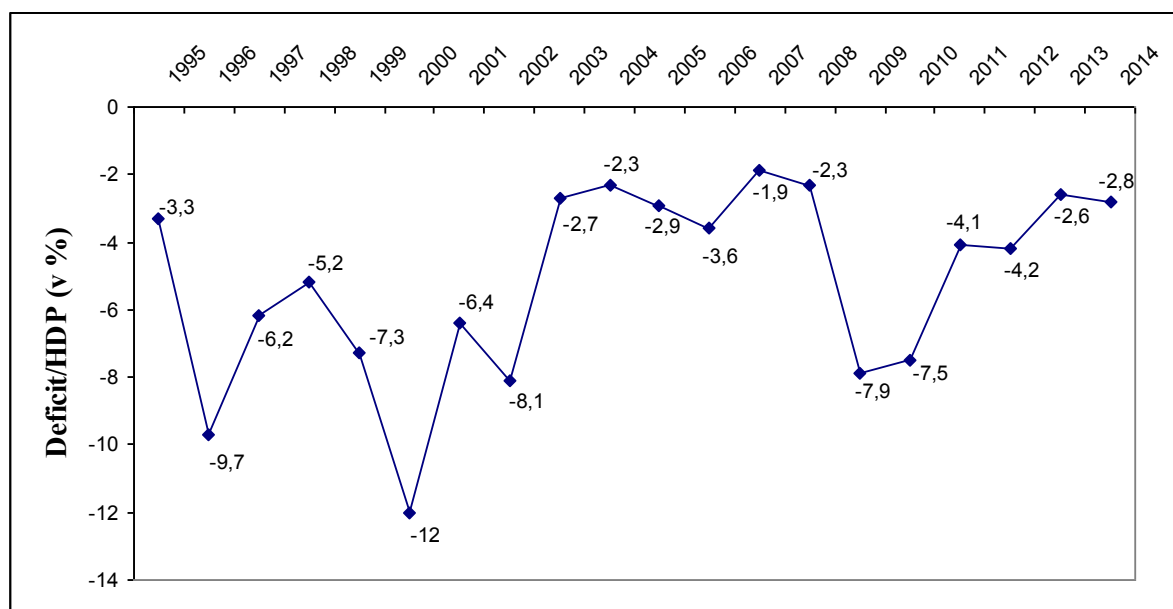
Graf 4.4: Dluh vládních institucí v procentech HDP

Zdroj: Eurostat (2016), vlastní zpracování

Deficit (přebytek) vládních institucí v procentech k HDP by neměl dle maastrichtských kritérií přesáhnout 3 %.

Graf 4.5: Deficit (přebytek) vládních institucí v procentech HDP

Zdroj: Eurostat (2016), vlastní zpracování

4.1 Levicové vlády Vladimíra Mečiara

Po rozdělení Československa zůstala v úřadu vláda předsedy Vladimíra Mečiara, která vládla od 24. 6. 1992 do 15. 3. 1994. Ve volbách do Národní rady SR v roce 1992 (obdoba PSP ČR) zvítězilo Hnutie za demokratické Slovensko (HZDS) a Ivan Gašparovič, tehdejší předseda Národní rady SR (druhá nejvyšší ústavní funkce po prezidentu SR), pověřil Vladimíra Mečiara sestavením vlády, který vytvořil vládu ze své strany HZDS a Slovenskou národní stranou (SNS). (Úřad vlády SR, 2016)

Mečiarově vládě byla v roce 1994 vyslovena nedůvěra, a předtím než znovu zastával pozici premiéra, byla pověřena dočasná vláda Jozefa Moravčíka, která působila pouze tři čtvrtě roku od 15. 3. 1994 do 13. 12. 1994 a měla dovést Slovensko k předčasným volbám.

Strana HZDS s předsedou Vladimírem Mečiarom vyhrála i následující volby a společně s Rolnickou stranou Slovenska (RSS), – později Nová Agrárna strana (NAS) – Združenie robotníkov Slovenska (ZRS) a Slovenskou národní stranou (SNS) tvořili vládní koalici. Druhá vláda SR Vladimíra Mečiara (celkově třetí Mečiarova vláda) zastávala funkci od 13. 12. 1994 do 30. 10. 1998. (Úřad vlády SR, 2016)

Jak uvádí Marcinčin a Beblavý (2000), po změně politického režimu bylo hlavní úlohou omezit roli státu v ekonomice. Cílem fiskální politiky v období rozdělení republik bylo odstranit nepřiměřené zdanění a zavést nový daňový systém, který by se přiblížil moderním zemím. Od roku 1993 pak nastává oživení hospodářství vlivem zvýšení zahraniční poptávky po znehodnocení slovenské koruny. Vláda uplatňovala fiskální expanzi, poskytovala finanční prostředky na výstavbu atomové elektrárny, pomoc slovenské železnické dopravě aj., čímž podporovala poptávku. To se ovšem začalo projevovat v narůstající vnější nerovnováze.

Slovenské ekonomice se po rozdělení ČSFR daří, hrubý domácí produkt v období 1993 – 1998 meziročně rostl, v roce 1998 dosáhl nárůstu o 4 %. Míru inflace, která činila na konci roku 1993 značných 23,2 %, se podařilo v průběhu období stabilizovat, když v roce 1998 činila 6,7 %. Problematictější situace ovšem přetrvávala na trhu práce, míra nezaměstnanosti se ve sledovaném období pohybovala mezi nepříznivými hodnotami od 12,5 do 15 %. Problematický je rovněž dluh vládních institucí a jeho deficit. Deficity se ve svém procentním vyjádření pohybují od počátku období nad referenční hodnotu 3 % HDP, obzvlášť značný byl deficit v roce 1996, který činil 9,7 % HDP, v následujících dvou letech

došlo k určitému zlepšení, když v roce 1998 představoval 5,2 % HDP. Dluh vládních institucí dosáhl na konci roku 1998 hodnoty 33,9 % HDP.

4.2 Pravicové vlády Mikoláše Dzurindy

Od 30. 10. 1998 do 15. 10. 2002 se po volbách do Národní rady SR formuje vláda Mikuláše Dzuridy. Po překonání nesourodosti slovenské opozice vzniká Slovenská demokratická koalice (SDK), která byla ideologicky poměrně roztržistěná, ale dokázala ve volbách konkurovat HZDS. SDK společně se Stranou demokratické lavice (SDL), Stranou maďarské koalice (SMK), Slovenskou národní stranou (SNS) a Stranou občanského porozumění (SOP) vzniká vláda Mikoláše Dzuridy. Ve svém programovém prohlášení si stanovila program národní obnovy, jehož hlavním podnětem byla obnova fungování demokratických institucí za účelem boje proti korupci a kriminalitě. Rovněž si vytyčila si za cíl ozdravení veřejných rozpočtů a mimo jiné prosadila návrh zákona na přímou volbu prezidenta. Vláda Mikoláše Dzuridy začala také prosazovat integrační snahy a plnění kodaňských kritérií pro vstup do Evropské unie. (Úřad vlády SR, 2016); (Nováková, 2009)

Druhá vláda předsedy SDKÚ (dříve SDK) Mikoláše Dzuridy probíhala od 16. října 2002 do 4. července 2006. Koalice byla tvořena SDKÚ, SMK, Křesťanskodemokratické hnutí (KDH) a Aliancia nového občana (ANO). Dokončeny byly integrační procesy, Slovensko se stalo členem NATO a součástí Evropské unie v roce 2004 s cílem naplňovat podmínky pro vstup do EMU do roku 2006. Hlavní náplní fiskální politiky vlády v jejím volebním období byla analýza zadluženosti veřejného sektoru, následná reforma veřejných financí, tedy snížení podílu veřejného dluhu na HDP a snížení deficitů veřejných financí za účelem vstupu SR do eurozóny. (Úřad vlády SR, 2016)

K dalším důležitým reformám, ke kterým se kabinet Mikoláš Dzuridy především ve svém druhém volebním období rozhodl, patří povinné penzijní spoření, poplatky za návštěvu u lékaře ve zdravotnictví a zavedení rovné daně. Tyto reformy napomohly hospodářskému růstu Slovenska, který v těchto letech byl velice příznivý. (Hospodářské noviny, 2006)

Jak uvádí Benčík (2009), po nástupu nové vlády dochází k útlumu domácí poptávky, kurz již není uměle udržován a dochází ke znehodnocení slovenské koruny, což se rovněž projevuje ve zvýšené inflaci na přelomu tisíciletí, která vylétla na 12 %. Po určitých výkyvech v důsledku regulace cen, nabývá inflace hodnoty 4,5 % v roce 2006. HDP v roce 1999 meziročně kleslo o -0,2 %, ale v následujících letech dochází k opětovnému pozvolnému

růstu, který vyvrcholil v roce 2006 meziročním růstem 8,3 % především v důsledku technologických inovací způsobených přílivem přímých zahraničních investicích. Nezaměstnanost naproti tomu pokračovala ve své rostoucí tendenci, když v roce 2001 dosáhla hodnoty téměř 20 % a až v roce 2006 se podařilo dosáhnout hodnot obdobných z počátku rozdělení republik. Deficit veřejných financí se po roce 2000 daří snižovat na referenční hodnotu Maastrichtských kritérií. V roce 2000 sice představoval ohromných 12,1 % HDP, ale v roce vstupu SR do EU činil 2,3 % HDP a o dva roky později dosáhl hodnoty 3,6 % HDP. Vládní dluh narostl v roce 2000 na hodnotu 49,6 % HDP a až po ozdravení veřejných financí a reformě se podařilo jeho podíl na HDP postupně snižovat až na hodnotu 30,8 %, podobnou hodnotám z poloviny 90. let.

4.3 První levicová vláda Roberta Fica

První vláda Roberta Fica byla sestavena po parlamentních volbách ze stran SMER- sociální demokracie (SMER-SD), SNS a LS-HZDS (dříve HZDS), čímž došlo opět k otočení vládní koalice. Vláda premiéra Fica působila od 4. 7. 2006 do 8. 7. 2010. Ve svém programovém prohlášení si kladla za cíl pokračovat v přívětivém trendu hospodářského růstu a vytvářet pracovní místa prostřednictvím strategie rozvoje zaměstnanosti a podporovat malé a střední podnikání. V tomhle období bylo rovněž potřebné splnit potřebná kritéria a nachystat se na změnu národní měny na euro, což se uskutečnilo k 1. 1. 2009. Naléhavost konsolidace veřejných financí v letech 2009 a 2010 byla zvýrazněna vlivem ekonomické krize a expanzivně orientované fiskální politiky. Vláda vytyčila ozdravení veřejných financí ve střednědobém horizontu jako hlavní cíl. (MF SR, Úřad vlády SR, 2016)

Benčík (2009) poukazuje, že slovenská ekonomika prosperuje, výrobní kapacity se zvětšují, slovenská produkce se objevuje na zahraničních trzích a hospodářský růst pokračuje i nadále. Nicméně v důsledku finanční krize se ke konci roku 2008 začíná projevovat její negativní dopad na slovenské hospodářství. Banky poskytují úvěry za zhoršených podmínek. Značný je úbytek zahraniční poptávky, slovenský vývoz je orientován na výrobky dlouhodobé spotřeby (stroje, auta) a stěží lze vyrovnat domácí poptávkou.

Hospodářský růst tedy pokračoval až do roku 2008, kdy meziroční přírůstek činil 5,4 % HDP. V důsledku krize následující rok zaznamenal meziroční pokles -5,3 % HDP a opětovný růst následoval až v roce 2010 přírůstkem 4,8 % HDP. Cíl vytváření pracovních míst se částečně splnil s ekonomickým růstem, v roce 2008 dosáhla míra nezaměstnanosti 9,6 %, vůbec

nejlepší výsledek SR. Jenže s příchozí hospodářskou recesí se mnoho Slováků ocitá bez práce a míra nezaměstnanosti v roce 2010 dosahuje opět dvojciferné hodnoty 14,5 %. Míru inflace se daří v tomhle období i přes krizi nadále stabilizovat, v roce 2010 dospěla k hodnotě 1 %. Hospodářská recese výrazně ovlivnila deficit vládních institucí, kvůli krizi a nečekaným výdajům se deficit v roce 2009 propadl na -7,9 % HDP a i rok poté se ocitá daleko pod doporučenou hodnotou. S krizí je samozřejmě spojen i výrazný nárůst vládního dluhu, který od té doby dlouhodobě roste. V roce 2010 jeho hodnota činí 40,8 % HDP, tedy přibližně 27 504,3 mil. eur.

4.4 Pravicová vláda Ivety Radičové

Funkci předsedy vlády zastávala Iveta Radičová od 9. 7. 2010 do 4. 4. 2012, avšak od 11. 9. 2011 její vládě byla vyslovena nedůvěra. Vláda byla složena z SDKÚ-DS, SaS, KDH a maďarské MOST-HÍD. Nedůvěra byla vyřčena po neshodách týkajících se s posílením pravomocí záchranného fondu eurozóny, který Slovensko blokovalo jako poslední stát a upoutalo na sebe nevítanou pozornost. Po vyslovení nedůvěry došlo i k změně Ústavy SR, která neumožňovala prezidentovi republiky odvolanou vládu pověřit výkonem funkce. Ve svém programovém prohlášení si tato vláda vytyčila za cíl obnovení ekonomického růstu, vytváření pracovních příležitostí a oživení veřejných financí, které se díky hospodářské krizi ocitly ve značných problémech. I proto měla fiskální politika restriktivní charakter a byl představen národní program reforem SR na roky 2011 – 2014, který se chystal přijat náležitá opatření v reformách důchodového systému, daňovo-odvodového systému, reformy zákoníku práce a opatření při boji s korupcí. (Úřad vlády SR, Hospodářské noviny, 2016); (Petková, 2011)

4.5 Druhá levicová vláda Roberta Fica

V předčasných volbách na jaře roku 2012 vítězí strana SMER-SD včele s předsedou Robertem Ficem a formuje se tak druhá vláda Roberta Fica, která se složila ze SMER-SD a nestraníků. Vládla od 4. 4. 2012 do 23. 3. 2016. Ficova vláda, tak jako vláda předešlá, si klade za hlavní cíl podpořit hospodářský růst a zažehnat dopady krize. Střednědobé cíle fiskální politiky jsou zaměřeny na konsolidaci veřejných financí, stále trpících po hospodářské krizi, s výhledem snížit deficit veřejné správy na 2,9 % HDP k roku 2013 a snížit vysokou nezaměstnanost, která Slovensko trápí od samotného vzniku. Fiskální politika v tomhle

období měla restriktivní povahu a podstatným impulsem pro ekonomiku může představovat získávání finančních prostředků z evropských fondů. (Úřad vlády SR, 2016, program stability SR, 2016)

V posledním sledovaném období se slovenská ekonomika vzpamatovává z krize, růst HDP pokračuje, ale nižším tempem. Až v roce 2014 je meziroční přírůstek vyšší, a to 2,4 %. V roce 2011 se míra inflace ocitá na úrovni 3,9 % a od té doby dochází ke snižování. V roce 2014 dosáhla záporné hodnoty -0,1 %. Míra nezaměstnanosti se během tohoto období vyskytuje v obdobných, stále vysokých hodnotách. Boj s nezaměstnaností pokračuje i nadále, v roce 2014 míra nezaměstnanosti nepatrně klesla na 13,2 %. Hlavním cílem vlády bylo snížení deficitu vládních institucí do roku 2013 pod 3 % HDP, to se jí s prováděnou fiskální restrikcí podařilo, když v téže roce dosáhla hodnoty 2,6 % HDP a v následujícím roce 2,8 % HDP. Vládní dluh dlouhodobě roste již od roku 2008 a v tomhle trendu pokračoval i ve sledovaném období. Vládní zadluženost v roce 2014 dosáhla 53,5 % podílu k hrubému domácímu produktu a pomalu se blíží k referenční hodnotě 60 % HPD.

5. Zhodnocení fiskálních politik ČR a SR

Fiskální politika svým stabilizačním charakterem, jak uvádí Řežábek (2013), by měla být nastavena proticyklicky. To představuje v období hospodářské recese podpořit agregátní poptávku a rozpočtově hospodařit volněji a v období ekonomického růstu ustálit veřejné finance a tvořit přebytky, přičemž během daného ekonomického cyklu by se salda měla navzájem vyrovnat. Proto fiskální politika nastavená procyklicky neulehčuje stabilizaci vývoje ekonomiky během ekonomického cyklu. Procykličnost fiskální politiky je ověřována pomocí ukazatele strukturálního salda, který napomáhá eliminovat vliv ekonomického cyklu při hospodaření sektoru vlády. Strukturální saldo souvisí s cyklicky očištěným primárním saldem, ze kterého odstraňuje jednorázová a dočasná opatření, která mají dopad na veřejné rozpočty.

Pro hodnocení fiskálních politik (FP) je vhodné užití cyklicky očištěného primárního salda, které je očištěno od předpokládaných důsledků ekonomického cyklu. Cyklicky očištěné primární saldo (cyclically adjusted primary balance - CAPB) představuje rozdíl primárního salda vládního sektoru (primary balance - PB) vyjádřeného v procentech nominálního HDP a cyklické složky deficitu, která je získána součinem citlivosti vládního rozpočtového salda (eps) na HDP a mezery výstupu (GAP). Mezera výstupu (output gap) je dána rozdílem mezi růstem reálného a potenciálního produktu: (Řežábek, 2013)

$$\text{CAPB} = \text{PB} - (\text{eps} \cdot \text{GAP}) \quad (5.1)$$

$$\text{GAP} = [(\text{Y}_{\text{real}} - \text{Y}_{\text{pot}}) / \text{Y}_{\text{pot}}] \cdot 100 \quad (5.2)$$

Proměnná eps představuje elasticitu, citlivost určitých složek vládních příjmů (soc. pojištění, daně) a výdajů (podpory v nezaměstnanosti) na HDP, tj. jejich reakci na cyklický vývoj hospodářství. Problémem ale zůstává fakt, že ekonomický cyklus odhadnutý z mezery výstupu je pouze dedukovaný, tzn., že může docházet k odlišnostem ve výpočtech vzhledem k tomu, jaký je použit způsob výpočtu. (Řežábek, 2013)

5.1 Zhodnocení fiskální politiky ČR

Následující tabulka (tab. 5.1) ukazuje vývoj cyklicky očištěného primárního salda a ostatních jednotlivých složek v České republice ve sledovaném období. CAPB (OECD) představuje

hodnotu cyklicky očištěného primárního salda z databáze OECD, která je poté srovnána s vlastní hodnotou vypočtenou na základě rovnic 5.1 a 5.2. Hodnota elasticity 0,396 byla stanovena průměrem jednotlivých elasticit, které ve svých studiích stanovili Girouard a André (2005) 0,38 pro rok 1996 a 0,39 pro roky 2000 a 2003, a dále Mourre a kol. (2014) 0,39 pro rok 2005 a 0,43 pro rok 2014.

Tabulka 5.1: Cyklicky očištěné primární saldo a ostatní složky

Česká republika							
	CAPB (OECD)	Primární rozpočtové saldo (PB)	eps	Mezera výstupu (GAP)	CYKlickÁ SLOŽKA	CAPB (výpočet)	Rozdíl (chyba)
1995		-12,143	0,396				
1996		-2,591	0,396				
1997		-3,111	0,396				
1998	-3,86	-4,167	0,396	-0,677	-0,268	-3,899	-0,039
1999	-1,928	-2,936	0,396	-2,286	-0,905	-2,031	-0,103
2000	-2,918	-3,319	0,396	-0,917	-0,363	-2,956	-0,038
2001	-4,363	-5,005	0,396	-1,41	-0,558	-4,447	-0,084
2002	-4,276	-5,949	0,396	-3,517	-1,393	-4,556	-0,280
2003	-4,202	-5,964	0,396	-3,617	-1,432	-4,532	-0,330
2004	-0,928	-2,102	0,396	-2,598	-1,029	-1,073	-0,145
2005	-2,435	-2,434	0,396	0,006	0,002	-2,436	-0,001
2006	-3,051	-1,595	0,396	3,392	1,343	-2,938	0,113
2007	-2,386	-0,034	0,396	5,629	2,229	-2,263	0,123
2008	-3,664	-1,422	0,396	5,431	2,151	-3,573	0,091
2009	-3,981	-4,544	0,396	-1,286	-0,509	-4,035	-0,054
2010	-3,121	-3,351	0,396	-0,54	-0,214	-3,137	-0,016
2011	-1,709	-1,67	0,396	0,093	0,037	-1,707	0,002
2012	-1,923	-2,791	0,396	-1,951	-0,773	-2,018	-0,095
2013	1,461	-0,147	0,396	-3,773	-1,494	1,347	0,114
2014	0,606	-0,845	0,396	-3,415	-1,352	0,507	0,099

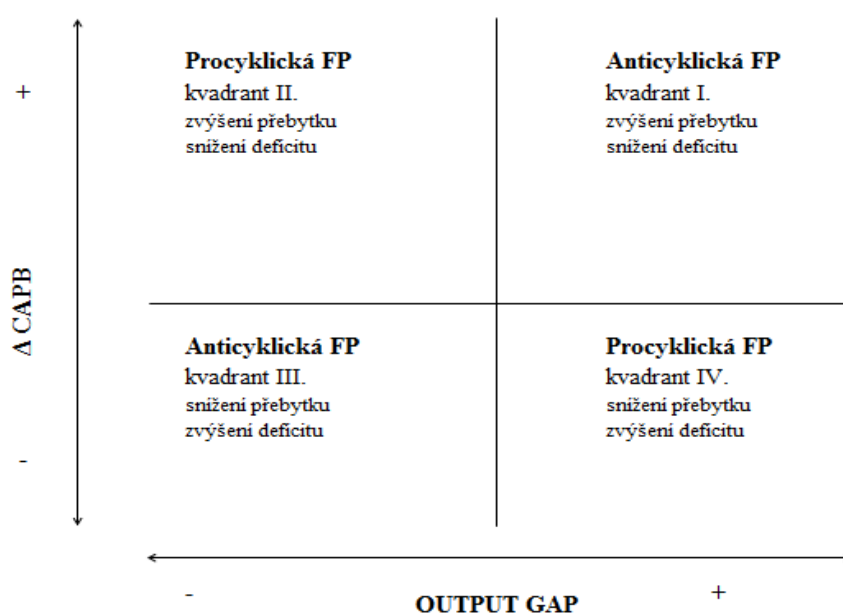
Zdroj: Economic Outlook 98 (2015), vlastní výpočty a zpracování

Výsledky CAPB z databáze OECD a vlastní vypočtené CAPB se liší v důsledku různé stanové hodnoty elasticity. Rozdíl výpočtů, který je znázorněn v posledním sloupci tabulky, je poměrně zanedbatelný. Nejvýraznější odchylka je zachycena v letech 2002 a 2003 a představuje rozdíl 0,28 a 0,33 p. b. respektive. Cyklicky očištěné primární saldo vykazovalo deficit v období mezi roky 1998 až 2012 a přebytek v 2013 a 2014. V letech 2005 - 2008 a 2011 byla mezera výstupu kladná a vláda v těchto letech měla snižovat deficit. V prvním zmiňovaném období se to podařilo pouze pro rok 2007 a vláda ne zcela využila příznivé

ekonomické situace. V roce 2011 se vládě podařilo snížit deficit vzhledem ke kladnému výstupu ekonomiky.

Nyní je potřeba zjistit, zda se fiskální politika v daném období chovala procyklicky nebo anticyklicky. Jedna z metod stanovení, zda se FP chovala anti/pro cyklicky je znázorněna v následujícím schématu (graf 5.1). Tato metoda stanovení je převzata od Deroose, Larch, Schaechter (2008). Fiskální politika si počíná anticyklicky, když vláda zvyšuje cyklicky očištěné primární saldo a reálný produkt se nachází nad potenciálem (kvadrant I.) nebo snižuje saldo, když je negativní output gap (kvadrant III.). Opačná situace představuje procyklickou politiku. Kvadrant II. ukazuje stav, kdy je mezera výstupu záporná, ale vláda přesto zvyšuje cyklicky očištěné primární saldo. V době kladného output gapu (kvadrant IV.) je úkolem vlády saldo snižovat.

Graf 5.1 Pro/anti cyklická FP

Zdroj: Rolák, Cigán (2015), vlastní zpracování

Tabulka 5.2 zaznamenává, zda se fiskální politika v jednotlivých letech chovala procyklicky nebo anticyklicky. Diskreční fiskální impuls představuje změnu CAPB v jednotlivých letech. Tabulka ukazuje, že fiskální politika byla anticyklická v letech 2000, 2001, 2002, 2007, 2009, 2011, 2012, 2014 a procyklická v ostatních letech, tedy 1999, 2003, 2004, 2005, 2006, 2008, 2010, 2013. Během sledovaného období od roku 1999 bylo uskutečněno 8 anticyklických a 8 procyklických fiskálních politik, tedy stejný počet provedení. Z tabulky lze vyčíst, např., že

v roce 2007 byl pozitivní output gap a vláda zaznamenala kladný fiskální impuls. Tzn., že došlo k restriktivním opatřením a vláda snižovala schodek a chovala se anticyklicky.

Tabulka 5.2: Cykličnost fiskální politiky ČR

Česká republika					
	Mezera výstupu (GAP)	CAPB (výpočet)	diskreční fiskální impuls	PRO/ANTI cykličnost	Vláda
1998	-0,677	-3,899			pravicová
1999	-2,286	-2,031	1,868	PRO	levicová
2000	-0,917	-2,956	-0,925	ANTI	levicová
2001	-1,41	-4,447	-1,491	ANTI	levicová
2002	-3,517	-4,556	-0,11	ANTI	levicová
2003	-3,617	-4,532	0,025	PRO	levicová
2004	-2,598	-1,073	3,458	PRO	levicová
2005	0,006	-2,436	-1,363	PRO	levicová
2006	3,392	-2,938	-0,502	PRO	levicová/pravicová
2007	5,629	-2,263	0,675	ANTI	pravicová
2008	5,431	-3,573	-1,31	PRO	pravicová
2009	-1,286	-4,035	-0,462	ANTI	pravicová
2010	-0,54	-3,137	0,898	PRO	úřednická
2011	0,093	-1,707	1,43	ANTI	pravicová
2012	-1,951	-2,018	-0,312	ANTI	pravicová
2013	-3,773	1,347	3,366	PRO	pravicová
2014	-3,415	0,507	-0,84	ANTI	levicová

Zdroj: Economic Outlook 98 (2015), vlastní výpočty a zpracování

Obdobná studie pro cykličnost fiskální politiky České republiky byla provedena Rolákem a Cigánem (2015) a Českou národní bankou (2012). Stejný způsob stanovení cykličnosti FP, jaký byl použit v této práci, je využit i Rolákem a Cigánem (2015), kteří ale používají ve své studii pouze jednu hodnotu elasticity pro všechny roky. Jak bylo zmíněno výše, elasticita stanovená v této práci byla vypočtena průměrem několika hodnot, což může možná vypovídat přesnějším výsledkům. Následující tabulka srovnává cykličnost fiskální politiky České republiky pro jednotlivé roky.

Tabulka 5.3 Srovnání výsledků

	Rolák, Cigán	ČNB	Můj výpočet
1999	PRO	x	PRO
2000	ANTI	x	ANTI
2001	ANTI	ANTI	ANTI
2002	ANTI	PRO	ANTI
2003	ANTI	ANTI	PRO
2004	PRO	PRO	PRO
2005	PRO	PRO	PRO
2006	PRO	PRO	PRO
2007	ANTI	ANTI	ANTI
2008	PRO	PRO	PRO
2009	ANTI	ANTI	ANTI
2010	ANTI	PRO	PRO
2011	ANTI	PRO	ANTI
2012	ANTI	x	ANTI
2013	PRO	x	PRO
2014	x	x	ANTI

Zdroj: Rolák, Cigán (2015), ČNB (2012), vlastní zpracování

Z tabulky vyplývá několik rozdílů v letech 2002, 2003 a 2010, 2011. Tyto rozdíly jsou pravděpodobně způsobeny odlišným stanovením output gapu a elasticity. Obzvláště v letech 2010 a 2011 se výstupní mezera pohybuje těsně na pomezí kladného a záporného výstupu. V praxi se používají různé metody pro výpočet output gapu, a proto poté dochází k odlišným výsledkům. Odlišné výsledky mohou být způsobeny rovněž použitím rozdílné metodiky pro zjištění cyklické složky salda a cykličnosti fiskálních politik.

5.2 Zhodnocení fiskální politiky SR

Tabulka 5.4 zaznamenává vývoj cyklicky očištěného primárního salda a ostatních komponentů na Slovensku. CAPB není zaznamenáno v databázi OECD, avšak v různých studiích lze zjistit některé výsledky jednotlivých komponentů, které ovšem mohou být dosaženy odlišným způsobem výpočtu. Celá časová řada od roku 1995 do 2014 se pravděpodobně nevyskytuje nikde. Elasticita je opět vypočítaná průměrem, Girroud a André (2005) uvádějí hodnotu 0,37 pro rok 2003 a Mourre a kol. (2014) stanovili hodnoty 0,33 pro rok 2005 a 0,39 pro 2014. Průměrná hodnota elasticity činí 0,363.

Tabulka 5.4 Cyklicky očištěné primární saldo a ostatní složky

Slovenská republika					
	Primární rozpočtové saldo (PB)	eps	Mezera výstupu (gap)	CYCLICKÁ SLOŽKA	CAPB (výpočet)
1995	-2,105	0,363			
1996	-8,194	0,363	2,3	0,836	-9,03
1997	-4,387	0,363	2,362	0,858	-5,245
1998	-3,226	0,363	0,852	0,31	-3,536
1999	-4,489	0,363	-4,03	-1,464	-3,025
2000	-8,975	0,363	-6,901	-2,507	-6,468
2001	-3,433	0,363	-7,978	-2,899	-0,534
2002	-5,18	0,363	-8,012	-2,911	-2,269
2003	-1,101	0,363	-6,974	-2,534	1,433
2004	-0,916	0,363	-6,16	-2,238	1,322
2005	-1,786	0,363	-4,161	-1,512	-0,274
2006	-2,693	0,363	-0,225	-0,082	-2,611
2007	-0,994	0,363	6,043	2,196	-3,19
2008	-1,496	0,363	7,791	2,831	-4,327
2009	-6,806	0,363	-1,21	-0,44	-6,366
2010	-6,358	0,363	0,957	0,348	-6,706
2011	-2,774	0,363	0,54	0,196	-2,97
2012	-2,634	0,363	-0,911	-0,331	-2,303
2013	-0,988	0,363	-2,168	-0,788	-0,2
2014	-1,127	0,363	-2,316	-0,841	-0,286

Zdroj: Economic Outlook 98 (2015), vlastní výpočty a zpracování

Cyklicky očištěné primární saldo bylo v deficitu po celou sledovanou dobu, vyjma roků 2003 a 2004. Menší srovnání lze provést pro roky 2013 a 2014, pro které ministerstvo financí SR ve svém rozpočtovém plánu (Draft budgetary plan, 2013) uvádí, že hodnoty salda by neměly přesáhnout hodnotu 0,3. To se v těchto letech také vyplnilo. Pozitivní output gap byl zaznamenán v letech 1997 – 1998, 2007 – 2008 a 2010 až 2011 a v těchto letech by měla FP tvořit přebytky. To se podařilo v prvním řečeném období a v roce 2011.

Cykličnost fiskální politiky SR je znázorněna obdobně jako u České republiky (tab. 5.5). Bylo zaznamenáno 10 anticyklicky zaměřených fiskálních politik a to v letech 1997, 1998, 2000, 2002, 2004 až 2006, 2009, 2011 a 2014. Procyklická fiskální politika byla uskutečněna v letech 1999, 2001, 2003, 2007, 2008, 2010, 2012 a 2013, což představuje 8 provedení. Tedy přibližně z 55 % z pozorovaného období se chovala FP anticyklicky a 45 % procyklicky.

Tabulka 5.5 Cykličnost fiskální politiky SR

Slovenská republika					
	Mezera výstupu (GAP)	CAPB (výpočet)	diskreční fiskální impuls	PRO/ANTI cykličnost	Vláda
1995					levicová
1996	2,3	-9,02967			levicová
1997	2,362	-5,24519	3,784473	ANTI	levicová
1998	0,852	-3,53556	1,709633	ANTI	levicová/pravicová
1999	-4,03	-3,02477	0,510793	PRO	pravicová
2000	-6,901	-6,46764	-3,44287	ANTI	pravicová
2001	-7,978	-0,53433	5,93331	PRO	pravicová
2002	-8,012	-2,26897	-1,73465	ANTI	pravicová
2003	-6,974	1,432887	3,70186	PRO	pravicová
2004	-6,16	1,322133	-0,11075	ANTI	pravicová
2005	-4,161	-0,27417	-1,5963	ANTI	pravicová
2006	-0,225	-2,61125	-2,33708	ANTI	levicová/pravicová
2007	6,043	-3,18962	-0,57837	PRO	levicová
2008	7,791	-4,32673	-1,13711	PRO	levicová
2009	-1,21	-6,36637	-2,03964	ANTI	levicová
2010	0,957	-6,70571	-0,33934	PRO	levicová/pravicová
2011	0,54	-2,9702	3,73551	ANTI	pravicová
2012	-0,911	-2,303	0,667197	PRO	levicová/pravicová
2013	-2,168	-0,20029	2,10271	PRO	levicová
2014	-2,316	-0,28552	-0,08523	ANTI	pravicová

Zdroj: Economic Outlook 98 (2015), vlastní výpočty a zpracování

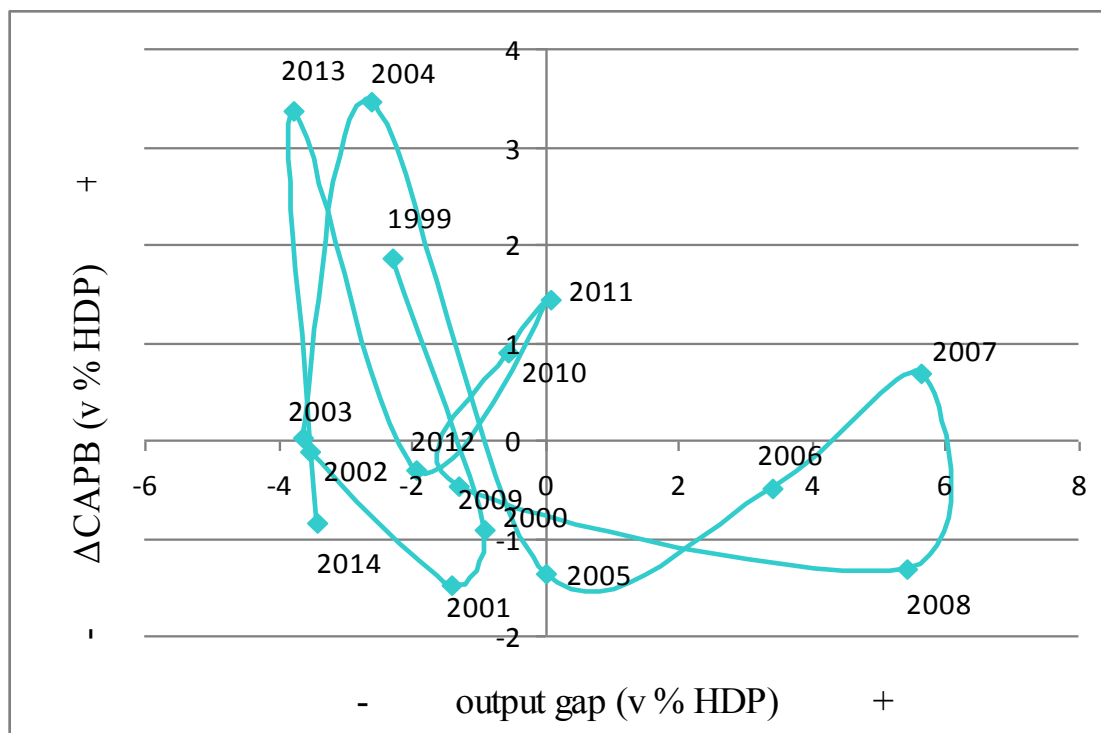
Jak již bylo zmíněno, stabilizační funkce, která je hlavní náplní fiskální politiky, by měla účinkovat anticyklicky. Podporovat agregátní poptávku a hospodařit volnějším způsobem v době recese a v době ekonomického růstu hospodařit střízlivěji a vytvářet přebytky. Během jednoho hospodářského cyklu by mělo dojít k vyrovnání sald, čímž by se udržela fiskální rovnováha a nenarůstal by vládní dluh. Fiskální politika v letech 2007 a 2008 nedokázala využít přívětivé ekonomické situace, jelikož output gap byl značně v kladných hodnotách, ale vláda nedovedla saldo snižovat.

5.3 Srovnání cykličnosti fiskálních politik ČR a SR

Srovnání cykličnosti fiskálních politik České a Slovenské republiky podle přístupu Deroose, Larch, Schaechter (2008) je znázorněno v následujících grafech.

Cykličnost fiskální politiky ČR je znázorněna ve fázovém diagramu (graf. 5.2), který je rozdělen na čtyři kvadranty (viz graf 5.1 pro orientaci).

Graf 5.2 Cykličnost FP České republiky

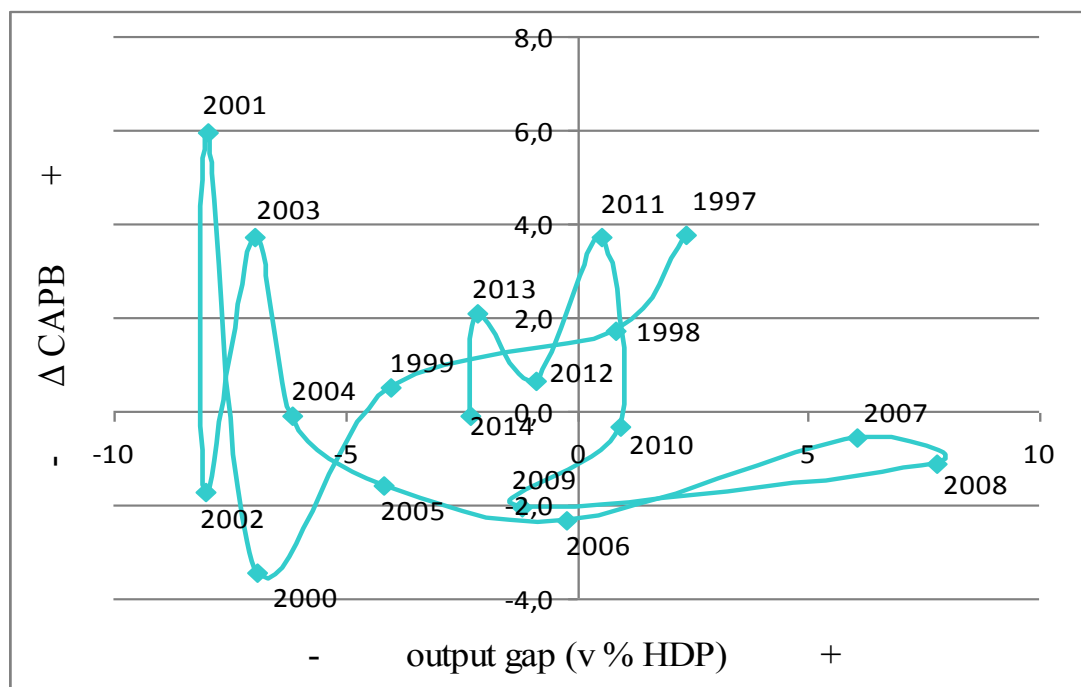

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty

Fiskální politika České republiky byla anticyklcká v 8 případech, z toho dvakrát v I. kvadrantu (roky 2007, 2011). V těchto letech byl tedy zaznamenán pozitivní output gap a vláda snižovala deficit. V III. kvadrantu (roky 2000, 2001, 2002, 2009, 2012, 2014) bylo uskutečněno šest procyklických FP a cílem vlády při záporné mezeře výstupu bylo zvyšovat deficit. Procyklická fiskální politika byla provedena třikrát při kladném output gapu, viz. IV. kvadrant (roky 2005, 2006, 2008). Vláda v těchto letech nevyužila přívētivé situace v hospodářství pro snižování deficitu a nadále jej prohlubovala. Při záporném output gapu se uskutečnilo 5 procyklických politik v letech 1999, 2003, 2004, 2010, 2013 (II. kvadrant) a hospodařilo se s uvolněnějším rozpočtem.

Cykličnost fiskální politiky SR je znázorněna v následujícím grafu (5.3).

Graf 5.3 Cykličnost FP Slovenské republiky

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty

Anticyklická fiskální politika prováděná při kladném output gapu byla uskutečněna třikrát v letech 1997, 1998, 2011 (I. kvadrant). Vláda v těchto letech při dobré hospodářské situaci úspěšně snižovala deficit. Anticyklická fiskální politika prováděná při záporném output gapu byla realizována sedmkrát v letech 2000, 2002, 2004, 2005, 2006, 2009, 2014 (III. kvadrant) a docházelo k zvyšování deficitu. Při kladném output gapu byly provedeny tři procyklické politiky v letech 2007, 2008 a 2010 (IV. kvadrant). Vláda v letech 2007 a 2008, těsně před finanční krizí, nevyužila vysoké mezery výstupu k tvorbě přebytku a prohloubila deficit. Pět procyklických fiskálních politik bylo provedeno při záporném výstupu v letech 1999, 2001, 2003, 2012, 2013 (II. kvadrant) a vláda přesto snižovala deficit.

5.4 Shrnutí analýzy

Hodnocení fiskálních politik přineslo jisté pozitiva, ale i určité nejasnosti. Otázkou je, zda je správné hodnotit fiskální politiku podle zvoleného přístupu, jelikož FP se může spoléhat na své automatické stabilizátory, a poté by bylo nutné zkoumat celkové saldo, kdežto zvolený přístup hodnotí pouze diskreční fiskální politiku. Další nejasnost představuje problém při stanovení odlišných metodik pro výpočet output gapu a elasticity. Žádná metoda není úplně

ideální a jednotlivá srovnání s různými studiemi pak nemusí být zcela odpovídající. Na druhou stranu při srovnávání s ostatními studiemi bylo dosaženo velmi podobných výsledků, jak například při výpočtech cyklicky očištěného salda ČR a údajích z databáze OECD, tak při hodnocení cykličnosti fiskální politiky ČR se studií Rolák, Cigán (2015) a zprávy ČNB (2012).

Počet anticyklických i procyklických politik je téměř vyrovnaný u obou zemí, což může předpokládat, že uskutečňování fiskálních politik ČR a SR je spíše náhodného charakteru. FP se tak chová pravděpodobně z jiných příčin než kvůli průběhu cyklu, například různé vlády provádějí různé politiky nebo v důsledku voleb. Nutno podotknout, že vláda v okamžiku zasahování do ekonomiky nemá všechny potřebné informace a její rozhodování působí se zpožděním. Proto dochází i k jiným než žádoucím výsledkům.

6. Závěr

Vláda má významný vliv při ovlivňování společenského a hospodářsko-politického dění. Fiskální politika, která je vládou prováděna, je nedílnou součástí makroekonomické hospodářské politiky působící na celkovou ekonomickou situaci daného státu. Na počátku práce byly v teoretické části popsány pojmy vyskytující se v odborné literatuře a kontext, v jakém fiskální politika vystupuje.

Jedním z cílů mé bakalářské práce bylo přiblížit uplatňované fiskální politiky České a Slovenské republiky, které před rozdělením republik byly po značnou dobu uskutečňovány pod společnou správou vlády Československé republiky. Po představení jednotlivých pravicových a levicových vlád, které se od roku 1993 u obou zemí neustále měnily ve vedení, byla provedena komparace fiskálních politik ČR a SR. Od rozpadu Československa se střídalo v čele České republiky celkově třináct vlád, zatímco na Slovensku jich bylo osm. Z toho lze soudit, že české politické prostředí je daleko nestabilnější a náchylnější na změny.

Samotné zhodnocení a srovnání fiskálních politik ČR a SR, jakožto hlavní cíl bakalářské práce, bylo provedeno podle přístupu Deroose, Larch a Schaechter (2008), kdy je zkoumaná cykličnost fiskální politiky, která podle své stabilizační funkce má působit proticyklicky. Podporovat agregátní poptávku a hospodařit volnějším způsobem v době recese a v době ekonomického růstu hospodařit střídavěji a vytvářet přebytky. Během jednoho hospodářského cyklu by mělo dojít k vyrovnaní sald, čímž by se udržela fiskální rovnováha a nenarůstal by vládní dluh. Z přístupu lze tedy poznat, jak se vlády chovaly během jednotlivých hospodářských cyklů, a jestli využily příznivé podmínky pro stabilizaci ekonomického prostředí.

Ze získaných výsledků lze usoudit několik závěrů a sice, že obě země při uplatňování svých fiskálních politik působily spíše náhodným charakterem, jelikož počet provedených procyklických i anticyklických politik během pozorovaného období se blíží ke stejné hodnotě, a to i bez ohledu na to, zda-li byla v čele státu pravicová či levicová vláda. Důležité je připomenout, že vlády v době zasahování do ekonomiky postrádají všechny nezbytné informace a jejich nařízení působí v hospodářství se zpožděním. Tímto pak často dochází k nežádoucím výsledkům, i když prvotní záměr byl jiný.

Seznam použité literatury

Odborná literatura:

- [1] BENČÍK, Michal. *Analýza vplyvu fiškálnej politiky na hospodársky cyklus – aplikácia štruktúrného var modelu* [online]. Bratislava: NBS, duben 2009 [cit. 10. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/WP_2-2009.pdf
- [2] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Hlavní makroekonomické ukazatele* [online]. Praha: ČSÚ, 2016 [cit. 14. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr
- [3] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2012 a v roce 2012* [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 17. 3. 2016].
- [4] ČESKÁ TELEVIZE. *Slovenská recese je hlubší, než se myslelo* [online]. Praha: ČT, 22. 9. 2009 [cit. 18. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1383637-slovenska-recese-je-hlubsi-nez-se-myslelo>
- [5] ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *Vláda schválila fiskální pakt, řídit se jím bude až po přijetí eura* [online]. E15.cz, 24. 3. 2014 [cit. 19. 3. 2016]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/vlada-schvalila-fiskalni-pakt-ridit-se-jim-bude-az-po-prijeti-eura-1072165>
- [6] ČNB. *ČNB vydala Zprávu o inflaci IV/2012* [online]. Praha: ČNB, 9. 11. 2012 [cit. 14. 4. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2012/20121109_zoi_I_V_2012.html
- [7] DERROOSE, S., M. LARCH and A. SCHAECHTER. *Constricted, lame and pro-cyclical? Fiscal policy in the euro area revisited*. [online]. European economy Economic Papers 353, European Commission, prosinec 2008 [cit. 11. 4. 2016]. ISBN 978-92-79-10762-7. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication13684_en.pdf
- [8] DVOŘÁK, Pavel. *Věřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.

- [9] EUROSTAT. *Government finance statistics* [online]. EUROSTAT [cit. 29. 3. 2016]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- [10] GIROUARD, Nathalie a Christophe ANDRÉ. *Measuring cyclically-adjusted budget balances for OECD Countries*. [online]. OECD Economics Department Working Papers, No. 434, OECD Publishing, 4. července 2005 [cit. 11. 4. 2016]. ISSN 1815-1973 Dostupné z: <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/5lgpfmjmgp6k.pdf?expires=1461603646&id=id&accname=guest&checksum=FF80C7452F1A712E3B28F8BE4C4AE115>
- [11] HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Balíček Václava Klause* [online]. 16. 11. 2009 [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-39088790-balicek-vaclava-klause>
- [12] JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4386-8
- [13] KLAUS, V. *Tři roky po měnové krizi: rekapitulace událostí a jejich souvislostí, aby se na některé věci nezapomnělo*. [online]. 29. 5. 2000 [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.klaus.cz/clanky/585>
- [14] KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*. 2. aktualiz. vyd. 2. Ostrava: SOKRATES, 2006. ISBN 80-86572-37-4.
- [15] KOTLÁN, Igor a kol. *Aplikovaná hospodářská politika*. Ostrava: SOKRATES, 2001. ISBN 80-86572-01-3.
- [16] LEŠKA, Dušan. *Hlavné etapy formovania systému politických stran na Slovensku po roku 1989* [online]. Sociológia 2013, Vol. 45 (No. 1: 71-88), Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov, FSEV UK Bratislava, 2013 [cit. 27. 3. 2016]. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/03041249Leška%20-%20OK.pdf>
- [17] MARCINČIN, Anton a Miroslav BEBLAVÝ, eds. *Hospodářská politika na Slovensku 1990 – 1999*. Bratislava: INEKO; Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku; Centrum pre spoločenskú a mediálnu analýzu, 2000. ISBN 80-968147-1-0.
- [18] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *MF ČR: Makroekonomická predikce 2002* [online]. Praha: MF ČR, 2002 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z:

<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2002/makroekonomicka-predikce-2002-7539>

- [19] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *MF ČR: Makroekonomická predikce 2007* [online]. Praha: MF ČR, 2007 [cit. 4. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2007/makroekonomicka-predikce-2007-7544>
- [20] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *MF ČR: Fiskální výhled – říjen 2008* [online]. Praha: MF ČR, 2008 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2008/fiskalni-vyhled-rijen-2008-7337>
- [21] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *MF ČR: Fiskální výhled ČR – květen 2014* [online]. Praha: MF ČR, 2015 [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2014/fiskalni-vyhled-kveten-2014-18004>
- [22] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *MF ČR: Fiskální výhled ČR – květen 2015* [online]. Praha: MF ČR, 2015 [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2008/fiskalni-vyhled-rijen-2008-7337>
- [23] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *MF ČR: Rozpočtový výhled 2003 – 2006* [online]. Praha: MF ČR, 2003 [cit. 16. 3. 2016]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vladimir-spidla/reforma_verejnych_rozpocetu_1.pdf
- [24] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *MF ČR: Struktura a vývoj státního dluhu* [online]. Praha: MF ČR, 2004 [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>
- [25] MINISTERSVO FINANCÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *MF SR: Draft Budgetary Plan of the Slovak Republic for 2014* [online]. Bratislava: MF SR, 2013 [cit. 30. 4. 2016]. Dostupné z:

- http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/dbp/sk_2013-10-15_dbp_en.pdf
- [26] MINISTERSTVO FINANCI SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *MF SR: Program stability Slovenskej republiky na roky 2012 až 2015* [online]. Bratislava: MF SR, 2012 [cit. 24. 3. 2016]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/sp2012_slovakia_sk.pdf
- [27] MOURRE, Gilles a kol. *Adjusting the budget balance for the business cycle: the EU methodology*. [online]. European Economy Economic Papers 536, European Commission, listopad 2014 [cit. 13. 4. 2016]. ISBN 978-92-79-35185-3 Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2014/pdf/ecp536_en.pdf
- [28] NÁRODNÍ BANKA SLOVENSKA. *NBS: Ročné makroekonomické ukazatele* [online]. Bratislava: NBS, 2016 [cit. 20. 3. 2016]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/OstatnePublik/ukazovatele.pdf
- [29] NOVÁKOVÁ, Martina. *Slovenská republika – Analýza parlamentných voleb 1998* [online]. E-polis.cz, 22. 9. 2009 [cit. 20. 3. 2016]. ISSN 1801-1438. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/slovenska-republika-analyza-parlamentnich-voleb-1998.html>
- [30] OECD.Stat. *Economic Outlook No 98 – November 2015* [online databáze]. Paris: OECD, 2015 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=EO>
- [31] PETKOVÁ, Zuzana. *Radičová dovládne do marca* [online]. SME.sk, 20. 10. 2011. [cit. 25. 3. 2016]. Dostupné z: <http://domov.sme.sk/c/6105880/radicova-dovladne-do-marca.html>
- [32] ROLÁK, Martin a Martin CIGÁN. [online]. *Is the fiscal policy of the Czech Republic pro-cyclical*. Acta Univ. Agric. et Silvic. Mendelianae Brunensis, 63(5): 1719–1728., 2015 [cit. 15. 4. 2016]. Dostupné z: http://acta.mendelu.cz/media/pdf/actaun_2015063051719.pdf
- [33] ŘEŽÁBEK, Pavel. *Národohospodářské otázky*. [online]. Praha: ČNB, říjen 2013 [cit. 13. 4. 2016]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2013/cl_13_131231_rezabek_biatic.pdf

- [34] ŠÍDLO, Jindřich a Tomáš NĚMEČEK. *Mikuláš Dzurinda: Reformy na Slovensku neprohrály* [online]. Hospodářské noviny, 16. 10. 2006. [cit. 21. 4. 2016]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-19529950-reformy-na-slovensku-nepohraly>
- [35] ŠTEINER, Štefan. *Co přinese Janotův balíček?* [online]. Parlament-vlada.eu, 2010 [cit. 22. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.parlament-vlada.eu/index.php/komentar-finance/363-co-pinese-janotv-balie>
- [36] URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství*. 3. doplněné a rozšířené vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-579-3.
- [37] ÚRAD VLÁDY SR. *Historia vlád* [online]. Bratislava: Úrad vlády SR, 2016 [cit. 20. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.vlada.gov.sk/historia-vlad/>
- [38] VINCÚR, Pavol a kol. *Hospodářská politika*. Bratislava: SPRINT, 2001. ISBN 80-8848-67-9.
- [39] VLÁDA ČR. *Historie minulých vlád* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 5. 2. 2015 [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/>
- [40] VLÁDA ČR. *Prvních 12 měsíců vlády Bohuslava Sobotky: 29. 1. 2014 – 29. 1. 2015* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 5. 2. 2015 [cit. 15. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/prvnich-12-mesicu-vlady-bohuslava-sobotky-29-1-2014-29-1-2015-126541/>
- [41] ÚRAD VLÁDY SR. *Historia vlád* [online]. Bratislava: Úrad vlády SR, 2016 [cit. 20. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.vlada.gov.sk/historia-vlad/>
- [42] ŽAK, Milan. *Hospodářská politika*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN 80-86730-04-2.

Seznam zkratek

ANO	Aliance nového občana
ANO 2011	Akce nespokojených občanů
CAPB	Cyklicky očištěné primární saldo
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
ČSFR	Česká a Slovenská federativní republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
ODA	Občanská demokratická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
ECB	Evropská centrální banka
EMU	Evropská měnová unie
Eps	Elasticita
EU	Evropská unie
FP	Fiskální politika
HDP	Hrubý domácí produkt
HZDS	Hnutá za demokratické Slovensko
KDH	Křesťanskodemokratické hnutí
KDS	Křesťanskodemokratická strana
KDÚ-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
LIDEM	Liberální demokraté
LS-HZDS	Lidová strana – Hnutí za demokratické Slovensko
MF ČR	Ministerstvo financí ČR
MMF	Mezinárodní měnový fond
MOST-HÍD	Slovenskomad'arská občanská strana

NAS	Nová agrární strana
NATO	Severoatlantická aliance
NBS	Národní banka Slovenska
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
Output GAP	výstupní mezera
PB	Primární saldo
RSS	Rolnická strana Slovenska
SaS	Svoboda a Solidarita
SDK	Slovenská demokratická koalice
SDĽ	Strana demokratické levice
SDKÚ	Slovenská demokratická a křesťanská unie
SDKÚ-DS	Slovenská demokratická a křesťanská unie – Demokratická strana
SMER-SD	SMĚR - Sociální demokracie
SMK	Strana maďarské koalice
SNS	Slovenská národní strana
SOP	Strana občanského porozumění
SR	Slovenská republika
TOP 09	Tradice, odpovědnost, prosperita
US-DEU	Unie svobody – demokratická strana
WTO	Světová obchodní organizace
Y_{pot}	Potenciální produkt
Y_{real}	Reálný produkt
ZRS	Združení robotníkov Slovenska

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 6. května 2015

.....
Marek Žingor